

Přístup pracovníků organizace Pionýr k sociálně znevýhodněným dětem

Jana Světlíková

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana Hirková**

Osobní číslo: **H13139**

Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Přístup pracovníků organizace Pionýr k sociálně znevýhodněným dětem**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti pedagogiky volného času, dětí se sociálním znevýhodněním a organizace Pionýr.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BARTOŇOVÁ, Miroslava. Současné trendy v edukaci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Brno: MSD, 2005. ISBN 80-86633-37-3.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

NĚMEC, Jiří. Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času. Brno: Paido, 2002. ISBN 80-7315-012-3.

NĚMEC, Jiří a Věra VOJTOVÁ. Vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-191-1.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jana Martincová

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

6. ledna 2016

Termín odevzdání bakalářské práce:

27. dubna 2016

Ve Zlíně dne 6. ledna 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 22.4.2016

Smetlka

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, ušije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělení svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíádne k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce Přístup pracovníků organizace Pionýr k sociálně znevýhodněným dětem se věnuje především problematice neziskových organizací, blíže pak právě Pionýru, z. s. a jak v této neziskové organizaci vnímají její pracovníci sociálně znevýhodněné děti. V teoretické části se zabývá přiblížením organizace Pionýr, z. s. z hlediska náplně, ideálů činnosti a organizační struktury. Dále rozebírá problematiku volného času, dobrovolnické činnosti a samotných dobrovolníků. V neposlední řadě se tato práce zabývá sociálně znevýhodněnými dětmi a jejich specifikací. V praktické části pak bakalářská práce propojuje teoretická hlediska, a to formou dotazníkového šetření mezi pracovníky organizace Pionýr, z. s. a jeho následného vyhodnocení.

Klíčová slova: nezisková organizace, volný čas, dobrovolnictví, Pionýr, sociální znevýhodnění

ABSTRACT

Bachelor thesis The approach of Pioneer organisation workers to the socially disadvantaged Children is primarily devoted to the issues of non-profit organizations, focusing closely on Pionyr and how its workers perceive socially disadvantaged children in this non-profit organization. The theoretical part introduce Pionyr organization in closer look by stating its description, ideals of activity and organisational structure. Then further analyzes the issues of free time, volunteering and volunteers themselves. Last but not least this thesis deals with socially disadvantaged children and their specifications. The practical part of this bachelor thesis then combines theoretical points of view, in the form of a questionnaire survey among Pionyr workers, with its subsequent evaluation.

Keywords: non-profit organization, leisure, volunteering, Pionyr, social disadvantage, family

Velice bych chtěla poděkovat mé vedoucí bakalářské práce Mgr. Janě Martinové za skvělé vedení a věcné připomínky k mé práci. Dále bych ráda poděkovala vedení Pionýr, z. s., že mi umožnilo rozeslat dotazníky mezi pracovníky organizace. A v neposlední řadě děkuji své rodině, hlavně manželovi Jaromírovi za trpělivost a pomoc po dobu mého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 DOBROVOLNICTVÍ A NEZISKOVÉ ORGANIZACE	13
1.1 PIONÝR, Z. S.	14
1.1.1 Historie organizace Pionýr, z. s.	15
1.1.2 Organizační struktura	16
1.1.3 Program Klíčení	17
1.2 DALŠÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE	18
1.3 DOBROVOLNÍCI A JEJICH MOTIVACE.....	19
2 VOLNÝ ČAS	21
2.1 HISTORIE VOLNÉHO ČASU.....	21
2.2 PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU	22
2.3 VÝCHOVA VE VOLNÉM ČASE	23
2.4 RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ VE VOLNÉM ČASE A JEHO PREVENCE.....	24
3 SPECIÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ POTŘEBY	25
3.1 SOCIÁLNÍ ZNEVÝHODNĚNÍ.....	26
3.2 RODINA, JAKO ČINITEL SOCIÁLNÍHO ZNEVÝHODNĚNÍ.....	26
3.3 KONKRÉTNÍ DRUHY SOCIÁLNÍHO ZNEVÝHODNĚNÍ DĚTÍ.....	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
4 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	30
4.1 VYMEZENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	30
4.2 EMPIRICKÁ METODA SBĚRU DAT	30
4.3 CÍL VÝZKUMU	31
4.4 HYPOTÉZY.....	31
4.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR A ZPŮSOB JEHO SBĚRU	34
5 VYHODNOCENÍ ZÍSKANÝCH DAT	40
5.1 VYHODNOCENÍ JEDNOTLIVÝCH OTÁZEK.....	40
5.1.1 Program Klíčení	40
5.1.2 Informovanost o sociálním znevýhodnění	42
5.1.3 Rodinná situace sociálně znevýhodněných dětí.....	45
5.1.4 Výhody pro sociálně znevýhodněné děti	47
5.1.5 Začlenění sociálně znevýhodněných dětí do kolektivu.....	48
5.1.6 Komunikace s rodiči	50
5.2 OVĚŘOVÁNÍ HYPOTÉZ	51
5.2.1 H1 – ověřování.....	52
5.2.2 H2 – ověřování.....	53
5.2.3 H3 – ověřování.....	54
5.2.4 H4 – ověřování.....	55
5.2.5 H5 – ověřování.....	56
5.2.6 H6 – ověřování.....	57
6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	58
ZÁVĚR	59

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	61
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	63
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	64
SEZNAM OBRÁZKŮ	65
SEZNAM TABULEK.....	67
SEZNAM PŘÍLOH.....	68

ÚVOD

V každé době lidských dějin se obyvatelstvo dělilo na určité sociální vrstvy. Výjimkou není ani doba dnešní. Máme chudou, střední i bohatou vrstvu obyvatel a od toho se odráží i jejich využití volného času. Pozorujeme rozmanitost příležitostí a možností těchto vrstev vzhledem k osobnímu rozvoji a společenské prestiži.

Za nezbytnou pokládáme hlavně práci s dětmi a mládeží, a to především začlenění sociálně znevýhodněných mezi ty „normální“. Nejen, že je důležité formální vzdělávání, ale v dnešní době hraje obrovskou roli i vzdělávání neformální. Zajímáme se tedy o to, co děti a mládež dělají ve svém volném čase a zda ho využívají smysluplně a okolí napomáhá sociálně slabým necítit se vyloučenými ze společnosti.

Smysluplným naplněním volného času se zabývají např. nestátní neziskové organizace. V České republice je jich mnoho. Dle Českého statistického úřadu bylo v prosinci roku 2015 na území české republiky 125 478 nestátních neziskových organizací, a to v podobě nadací, nadačních fondů, obecně prospěšných organizací, zapsaných ústavů, církevních organizací, spolků a pobočných spolků. (www.neziskovky.cz, 2016)

Jedním z nich je i zapsaný spolek Pionýr, který se právě těmito aktivitám a činnosti s dětmi a mládeží věnuje. Tuto organizaci si proto popíšeme více. Čtenáře provádíme historií i organizační strukturou. Blíže specifikujeme program Klíčení, jeho náplň a poslání, a zda tohoto poslání bylo a je dosaženo.

V neformální výchově zastávají asi nejdůležitější funkci dobrovolní pracovníci. Snažíme se vysvětlit, kdo vlastně jsou dobrovolníci a nastínit také motivaci, která je vede k dobrovolné činnosti.

Definujeme pojem volného času z celkového hlediska. Věnujeme se jeho historii, která je nejspíš tak stará jak lidstvo samo. Dotýkáme se také problematiky pedagogiky volného času a vzájemně propojujeme všechny aspekty dobrovolnictví, volného času a sociálně znevýhodněných dětí.

Rozebíráme problematiku dětí se speciálními vzdělávacími potřebami s důrazem na sociálně znevýhodněné děti. Propojujeme dobrovolnickou činnost s těmito dětmi, specifikujeme práci s nimi a ukazujeme na problémy a aktuální nedostatky.

V praktické části bakalářské práce definujeme empirickou metodu sběru dat. Popisujeme zde cíle výzkumu jako takového a definujeme šest hypotéz, které následně ověřujeme. Dále

se věnujeme vyhodnocení dotazníkového šetření, které bylo provedeno mezi pracovníky organizace Pionýr, z. s. Zjišťujeme například, jak jsou dobrovolníci informováni o problematice sociálně znevýhodněných dětí a pokud se s těmito dětmi setkávají, jaké s nimi mají zkušenosti. Zajímá nás rodinná situace těchto dětí ale i snaha pracovníků se o této problematice dozvědět více a dětem pomoci.

V závěru této práce doporučujeme další postup v praxi z poznatků, které jsme během výzkumu získali.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DOBROVOLNICTVÍ A NEZISKOVÉ ORGANIZACE

Dobrovolnictví jako takové je dle Friče spjato s aktivitami, které jsou pro člověka vnitřně spojeny s konáním dobra pro jiné lidi, aniž by očekávali odměnu nebo zisk. Jsou to tedy aktivity tvořící podstatu dobročinnosti a dnes jsou organizované a masové. (Frič, 2001, s. 13)

Frič taktéž upozornil na to, že dobrovolnictví nebylo legislativně nijak vymezeno a před zákonem tedy neexistoval ani pojem dobrovolník. Mělo by tedy dojít k jasnému definování, aby byly co nejjasnější kompetence dobrovolníka. (Frič, 2001, s. 112)

Dnes je tomu už jinak, v roce 2013 vstoupil v platnost Zákon č. 198/2002 Sb., O dobrovolnické službě, který je prvním právním předpisem vymezující pojem dobrovolník. Tento zákon upravuje podmínky, za kterých stát podporuje dobrovolnickou službu organizovanou podle tohoto zákona a vykonávanou dobrovolníky bez nároku na odměnu.

Dle tohoto zákona se za dobrovolnickou činnost považuje činnost pomáhající např. nezaměstnaným, sociálně slabým osobám, zdravotně postiženým, seniorům, osobám z národnostních menšin, závislým na drogách, osobám postiženým domácím násilím, ale i pomoc při péči o dítě a rodinu. Nepovažuje se za ni však podnikatelská či jinak výdělečná činnost. Zákon také rozlišuje krátkodobou a dlouhodobou (delší jak 3 měsíce) dobrovolnickou činnost. (Česko, 2013, s. 1–2)

Dle Tošnera a Sozanské není dobrovolnictví ničím novým. Podle nich ve všech obdobích lidské historie vždy pomáhali ti, kteří se měli lépe těm, kteří naopak tolik štěstí neměli, potýkali se s těžkou životní situací a pomoc potřebovali. Solidarita a pomoc ostatním je základní vlastnost lidské populace. (Tošner, Sozanská, 2002, s. 23)

To, že je dobrovolnictví důležitým fenoménem této doby, je zřejmé i z faktu, že už rok 2001 byl vyhlášen Organizací spojených národů jako Mezinárodní rok dobrovolníků. Stalo se tak na návrh japonské vlády, která chtěla tímto gestem poděkovat tisícům dobrovolníků, kteří v roce 1995 pomáhali při následcích ničivého zemětřesení na území Japonska. (Tošner, Sozanská, 2002, s. 23)

Dobrovolnictví existuje na celém světě a v každé části světa jsou odlišné problémy lidí, ale dobrovolníky spojuje jedno, a to snaha tyto problémy řešit a pomoc potřebným lidem. Dobrovolníci z celého světa ale nepracují jen na území vlastního státu, ale je velice běžné, že

cestují za dobrovolnickou prací po celém světě. Mezi ně se řadí i dobrovolníci pracující v organizaci Pionýr, z. s.

1.1 Pionýr, z. s.

Pionýr, z. s. je demokratický, dobrovolný, samostatný a nezávislý spolek dětí, mládeže a dospělých. Hlavním předmětem činnosti je veřejně prospěšná činnost. Hlásí se k Úmluvě o právech dítěte, k Listině práv a svobod. Pionýr umožňuje svým členům a všem účastníkům akcí uspokojovat své potřeby a zájmy. Nebrání se spolupráci s dalšími spolky či organizacemi jak na území České republiky tak i mimo ni. (Stanovy pionýra, 2013, s. 3)

Obrázek 1 – Logo Pionýr, z. s.

Dne 17. prosince 2015 dokonce ministryně školství, mládeže a tělovýchovy Kateřina Valachová udělila této nestátní neziskové organizaci titul „NNO uznaná MŠMT pro práci s dětmi a mládeží“, a to na léta 2016–2020. Toto ocenění je velice prestižní, jelikož jej dostalo jen minimum organizací pracujících s dětmi a mládeží.

Spolek měl k 1. červnu 2015 celkem 11 463 členů a spolu s Junákem (40 158 členů k 1. 6. 2015) a Sdružením hasičů Čech, Moravy a Slezska (49 376 členů 1. 6. 2015) jsou největšími neziskovými organizacemi pracujícím s dětmi a mládeží. K 25. 11. 2015 měl Pionýr, z. s. registrován 262 pionýrských skupin s celkovým počtem 14 172 členů.

Oblast, která se během let vytříbila jako nejvíce specifická pro tuto organizaci, je práce s neorganizovanými dětmi. Ač je členská základna taková, jak je zmíněno výše, akcí a celoroční pravidelné činnosti se stále více zúčastňují neregistrované děti a mládež. Fungují například

tzv. volnočasové kluby, akce otevřených kluboven a ani podmínkou pro účast na letním táboře není členství.

Ve všech svých činnostech se Pionýr, z. s. snaží, aby děti, mládež i dospělí byli stále blíže k pionýrským ideálům, kterými jsou:

- paměť, díky které učí poznání dějin, tradic a historie národa i lidstva;
- pomoc, která znázorňuje ochotu nezištně pomáhat druhým a zastávat se méně silných jedinců;
- poznání znázorňuje znalosti a dovednosti a poznání sebe i okolí;
- pravda určuje snahu hrát vždy fěr, mluvit pravdu a ctít ji,
- přátelství vede k ohleduplnosti, naslouchání a snaze spolupracovat s ostatními;
- překonání, které znázorňuje nebojácnost a statečnost;
- příroda vede k úctě k Zemi, ohleduplnosti a spolu soužití s přírodou. (Stanovy Pionýra, 2015, s. 33)

A proč vlastně Pionýr „přežil“? Nejspíš proto, že většina lidí nějakou příslušnost k politické straně brala jako druhořadou, měli zájem se potkávat s vrstevníky, známými a společně se účastnit akcí, chodit do kluboven, jezdit na tábory apod. V nejednom pionýrském oddíle vznikaly lásky a následná manželství. To jsou všechno důvody, proč Pionýr jako znovuobnovený v roce 1990 pořád funguje. (Hájek, 20014, s. 5)

Nejspíš je na místě říct, že Pionýr, z. s. již dávno není spjat s žádnou z politických stran, ideologií nebo náboženstvím a v roce 2015 oslavil již 25 let obnovené činnosti.

1.1.1 Historie organizace Pionýr, z. s.

Současný Pionýr vyrostl z kořenů řady dětských organizací, ze zkušeností pionýrského hnutí, zejména samostatného Pionýra z let 1968–1970 i obnoveného Pionýra po roce 1989. Čerpá z mnoha pramenů – z tradičních evropských i národních hodnot a zásad konkrétně pojmenovaných v celosvětově uznávaných dokumentech, například v Úmluvě o právech dítěte či Všeobecné deklaraci lidských práv. Při zachování svých základních principů a ideálů vnímá proměny společnosti a reaguje na ně. (Program Pionýra, 2015)

Pionýr se měnil v průběhu let hlavně v návaznosti na proměnách celé společnosti. Dle www.pionyr.cz (2016): „V době vzniku Pionýrské organizace Junáka byla společnost ještě rozjitřená neochablou zkušeností z 2. světové války. Živá tradice skautingu ale též vůle pracovat s dětmi ještě i jinak (společná výchova chlapců a dívek, spolu podíl na správě svých

věcí...) byly určujícími vlivy patrnými nejen v názvu, ale i v každodenní práci. Bohužel část organizace později přešla pod silným vlivem ze zahraničí například silné vazby na školu, čímž se činnost z velké části formalizovala.

Celospoolečenské uvolnění v 60. letech vedlo mimo jiné k rozdělení jednotné organizace dětí a mládeže (Pionýrská organizace Československého svazu mládeže) na řadu svébytných spolků. Jedním z nich byl i Pionýr, dále skauting (obnovený Junák) a mnohé další. Invaze vojsk Varšavské smlouvy však ukončila představy nejen o vytvoření pestré nabídky pro děti různých zájmů. Po pouhých dvou letech (v r. 1970) byla činnost samostatného Pionýra, stejně jako dalších sdružení, formálně ukončena a na jejich společných základech vznikla opět jednotná organizace (Pionýrská organizace ČSSR, později PO Socialistického svazu mládeže).

Sametová revoluce v roce 1989 přinesla konec mnoha jednotných organizací, mezi nimi i PO SSM. Na začátku roku 1990 vyšli pionýrstí pracovníci na mimořádné konferenci vstříc naplnění svých různorodých představ: některé pionýrské skupiny úplně činnost ukončily, jiné zakládaly vlastní místní sdružení nebo i s majetkem přecházely pod jiná obnovená či vznikající sdružení (Junák, ČTU, A-TOM, Duha, ČSOP apod.). Podstatná část pak společně obnovila činnost samostatného Pionýra – nejprve ještě v podobě federativního spolku, od r. 1993 již zcela svébytného – a zahájila tak nejdelší nepřerušenu kapitolu v historii pionýrského hnutí u nás.“

V roce 2016 Pionýr, z. s. oslaví 26. narozeniny a stále se rozvíjí, snaží se držet krok s moderními trendy a chce být i nadále jednou z největších a nejdůležitějších nestátních neziskových organizací v České republice.

1.1.2 Organizační struktura

Dříve třístupňová organizační struktura (ústředí Pionýra, krajské organizace a pionýrské skupiny nebo centra) se s příchodem nového Občanského zákoníku v roce 2014 změnila na dvoustupňovou. Dnes existuje Pionýr, z. s. a jeho pobočné spolky. Nejspíš by bylo nemyslitelné, aby v takto veliké neziskové nestátní organizaci byly jen dva stupně. Proto to v praxi vypadá tak, že se třístupňová hierarchie zachovala a skupiny delegovaly některé své pravomoci na krajské organizace.

Základní jednotkou organizace je oddíl a volnočasový klub, do kterého patří děti, instruktoři a vedoucí. Instruktořem se může stát dítě starší patnácti let, vedoucím pak dospělý člověk

nad osmnáct let. Oddíl je součástí pionýrské skupiny nebo centra. Aby se člověk stal vedoucím či instruktorem, musí zvládnout školení a kvalifikační zkoušky, které se skládají např. z pedagogiky, psychologie, hygieny, práva apod. Kvalifikací musí projít taktéž lidé, kteří chtějí v rámci organizace zastávat i jiné pozice, a to hospodář, vedoucí skupiny, revizor, hlavní vedoucí tábora a další. Veškerá školení si Pionýr, z. s. organizuje sám. Existuje tzv. Ústřední pionýrské vzdělávací centrum, které má vše na starosti. Zajišťuje odborné lektory z řad právníků, psychologů, záchranářů, ekonomů apod. Tento multidisciplinární tým se pak sejde a proškolí uchazeče o danou pozici.

Krajské organizace zajišťují fungování na úrovni krajů. V současné době existuje 12 krajských organizací Pionýra.

Nejvyšší orgánem je pak Výroční zasedání Pionýra, které se svolává jednou za 5 let a rozhoduje o změnách ve stanovách Pionýra, Programu Pionýra a plánuje celostátní činnost celého spolku.

1.1.3 Program Klíčení

Jelikož je na denním pořádku, že dobrovolníci se setkávají při své práci s dětmi s různými osobními specifikacemi, byl organizací Pionýr, z. s. vytvořen projekt, díky kterému pracovníci získají „návod“, jak s takovými dětmi pracovat.

Jedná se o projekt, který byl realizován za podpory Evropského sociálního fondu v letech 2010 až 2013. Následně na něj pak volně navazuje program Výpravy za poznáním.

Program Klíčení se věnoval především dětem se speciálními vzdělávacími potřebami, jako jsou děti s lehkou mozkovou dysfunkcí, děti ohrožené předčasným odchodem ze vzdělávání, talentované děti a děti sociálně znevýhodněné.

Program Klíčení se během školního roku 2011/2012 ověřoval v 21 pionýrských skupinách. V pionýrských skupinách dostali pracovníci materiály, podle nichž měli pracovat se svým oddílem. Každý z ověřovatelů musel podávat zprávy o činnosti a na základě tohoto ověřování vznikly materiály dostupné pro všechny členy organizace Pionýr, z. s.

Cílem celého projektu bylo pro vedoucí a instruktory ve sdružení vytvořit jakýsi manuál, ve kterém mohou najít vše potřebné ke své dobrovolnické činnosti. Dále zde ale naleznou i specifika, na která si při práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami musí dávat pozor. Materiály jsou rozděleny do čtyř věkových kategorií (nejmladší školní věk, mladší školní věk, starší školní věk a 15+) a dále jsou všechny rozděleny ještě podle obsahu (např. příroda,

sport, technika, člověk a společnost atd.). Tyto materiály má pak každý dobrovolník, a to nejen z organizace Pionýr, z. s., možnost nalézt na internetových stránkách tohoto programu. (www.kliceni.cz, 2014)

Příklad manuálu z programu Klíčení jsme uvedli v příloze PI.

1.2 Další neziskové organizace

Dalšími nestátními neziskovými organizacemi zabývající se stejnou či podobnou činností na území České republiky jsou organizace, které sdružuje Česká rada dětí a mládeže. Z těch velkých krom Pionýra, z. s. to jsou Junák – český skaut, z. s., Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, dále pak Zálesák, Hnutí Brontosaurus a další.

Junák – český skaut, z. s. byl založen roku 1907 jako součást světového skautského hnutí. Toho roku Robert Baden-Powell uspořádal na ostrově Brownsea vůbec první skautský tábor na světě. Účastnilo se jej 20 chlapců. Dnes působí ve 216 státech a má přes 40 miliónů členů.

V České republice je dnes 55 533 členů. Jeho členové se drží hesel Příroda – Sport – Kultura – Hry – Služba – Kamarádství – Romantika, a ta se prolínají ve 27 odbornostech. Během historie se Junák těšil větší či menší oblibě. Vede děti, mládež i dospělé k duchovní, mravní i tělesné zdatnosti. (www.skaut.cz, 2016)

Obrázek 2 – Logo organizace Junák – český skaut, z. s.

Českou radu dětí a mládeže v roce 1998 založilo osm organizací, dnes jich sdružuje už 98 a spolu s tím má více jak 200 000 individuálních členů. Organizace jsou všeho druhu, od těch nejmenších po největší včetně krajských rad mládeže. (www.crdm.cz, 2016)

Všem těmto organizacím však jde o to samé, a to smysluplně vyplnit volný čas dětí a mládeže. Rozvíjet je v jejich dovednostech, koníčcích, odstranění nedostatků ve všech možných

oborech lidské činnosti, ať už jde o umělecké směry, tábornictví, technické obory či komunikaci a hlavně mají všichni pracovníci z těchto organizací snahu dětem a mládeži smysluplně vyplnit jejich volný čas.

1.3 Dobrovolníci a jejich motivace

Již ze samotného názvu dobrovolník předpokládáme, že tento člověk, tedy dobrovolník, svou práci vykonává zcela ze své vlastní vůle a nečeká za ni žádnou odměnu. Za dobrovolníka tedy nelze považovat osobu, která za své jednání očekává mzdu nebo se snaží prostřednictvím dobrovolnictví podnikat. Pak by se již nejednalo o dobrovolníka, ale o běžného zaměstnance či podnikatele. Dnes máme status dobrovolníka jasně definován dle Zákona č. 198/2002 Sb., O dobrovolnické službě. Vstoupil v platnost teprve v roce 2013, do té doby se vedly spory, kdo vlastně dobrovolníkem je a kdo už do dobrovolnické sféry nepatří:

„(1) Dobrovolnickou službou je činnost, při níž dobrovolník poskytuje

- a) pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase,
- b) pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu a), nebo
- c) pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací.

(2) Za dobrovolnickou službu uvedenou v odstavci 1 se nepovažuje činnost týkající se uspokojování osobních zájmů, anebo je-li vykonávána v rámci podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti anebo v pracovněprávním vztahu, služebním poměru nebo členském poměru.

(3) Dobrovolnická služba je podle své povahy krátkodobá nebo, je-li vykonávána po dobu delší než 3 měsíce, dlouhodobá.“

Nejspíše tou nejsilnější motivací stát se dobrovolníkem je touha pomoci ostatním. Snaha upřednostnit potřeby ostatních před svými vlastními, obětovat vlastní zájem ve prospěch jiných.

Dobrovolníky se stávají lidé ze svého vlastního přesvědčení, ale nemusí jím být celý život. Nejen v organizaci Pionýr, z. s. ale i v jiných se potýkáme s problémem odchodu dobrovolníků a snahou o jejich udržitelnost. Důvody odchodu z dobrovolnictví je mnoho, často jimi jsou odchod na vysokou školu do jiného města, kde si již nenalezneme místo pro dobrovolnou činnost, vstup do manželství a založení rodiny, kdy dáváme přednost potřebám rodiny, a potřeby ostatních lidí jsou pro nás upozaděny. Vesměs se ale většina dobrovolníků vrátí „zpět“, a to až se usadí, mají stálou práci, starší děti a chtějí se opět realizovat v pomoci ostatním a smysluplně tak naplnit svůj volný čas. Dobrovolníky se nejčastěji stávají studenti středních a vysokých škol nebo ženy okolo 50 let, kdy už jejich vlastní děti odešly z domu a ony se chtějí realizovat.

2 VOLNÝ ČAS

Jelikož definice volného času je proměnlivá a definovalo ji mnoho autorů, vybrali jsme alespoň pár z nich, aby se čtenář mohl snadněji zorientovat.

Motto: Volný čas je nejpříjemněji prožitá svoboda; má její omamnou vůni a prostor k rozletu, ale i nutnost volby a z ní plynoucí odpovědnost (Spousta, 1994 MU).

Břetislav Hofbauer (2004 s. 13) říká: „Volný čas (angl. leisure time, franc. Le loisir) je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Někdy se vymezuje jako čas, který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností. Přesnější a úplnější je však jeho charakteristika jako činnosti, do níž člověk vstupuje s očekáváními, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí, a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení. Jako hlavní funkce volného času se uvádějí: odpočinek (regenerace pracovní síly), zábava (regenerace duševních sil), rozvoj osobnosti (spoluúčasť na vytváření kultury).“

Dle Průchy, Walterové, Mareše (2003, s. 274) lze volný čas definovat takto: „Čas, se kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku). Na výchovu a vzdělávání ve volném čase je zaměřena pedagogika volného času.“

Podle Jana Průchy, (2000, s. 94 cit. Podle Pávková a kol., 1999, s. 15) je volný čas „opak nutné práce a povinností, doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi.“

Nejvíce se přikláníme k názoru Průchy, tedy, že volný čas je opravdu až to, co nám zbyde po odečtení veškerých činností, které je opravdu nutno udělat.

2.1 Historie volného času

Volný čas existoval prakticky vždy. Ať už si představíme jakoukoliv dobu lidských dějin, vždy lidem zbyl alespoň nějaký volný čas. Ano je to spekulativní např. v případě otroků apod., ale z celkového hlediska bychom to tak mohli brát. Lidský organismus sám o sobě střídá stav činnosti a odpočinku. Jedná se o biologický rytmus, který je vlastní i zvířatům.

Lidé si tím vlastně nastavili střídání práce a volného času. V předindustriální době tedy logicky měli více času lidé z vyšších vrstev společnosti. Mohli si dopřávat kulturní život. To platilo během celé historie lidstva a platí to i v současnosti. (Spousta, 1994, s. 10)

Podle Matějčka dětem dříve stačila věc z jejich okolí k tomu, aby si s ní dokázaly hodiny hrát. Mohla to být vařečka z kuchyně nebo něco, co jim vyrobil jejich tatínek. Dnes jsou děti mnohem náročnější. Rodiče jim kupují věci z hračkářství a tyto prožitky dávno nejsou na denním pořádku. (Matějček, 2007, s. 25)

Na dobrovolných pracovnících je, aby dětem tyto prožitky zase dopřáli.

2.2 Pedagogika volného času

Dle Průchy, Walterové, Mareše (2003, s. 161): „Disciplína pedagogiky, zaměřená na výchovné a vzdělávací prostředky, napomáhající autonomnímu a smysluplnému využívání volného času dětí, dospívajících i dospělých; v mnoha zemích zároveň studijní obor. Nabývá na významu díky některým protikladným jevům: roste množství volného času jako času, se kterým může člověk nakládat podle své vůle, a zároveň se tento prostor tzv. průmysl volného času a hromadné sdělovací prostředky snaží využít pro různé formy manipulace, zbavující ho právě jeho charakteristického znaku – svobodného využívání; roste výskyt nežádoucích forem chování (agrese, delikvence, zneužívání návykových látek), způsobených nudou (vakuum) ve volném čase; relativně častý je i chorobný návyk na práci a únik před volným časem (workoholismus) aj.“

V současné době se pedagogikou volného času začalo zabývat mnoho lidí a organizací. Zjistilo se totiž, že je velice důležité začít řešit, co děti a mládež ve svém volném čase podnikají. Mají vyplněný čas, kdy jsou ve škole a je to jejich povinnost. Ale co dělají v čase, kdy nemají žádné povinnosti? Odpovědět na tuto otázku a hlavně ji vyřešit, se nyní zdá jako velice důležité.

Děti, mládež i dospělí lidé a senioři mají mnoho možností pro smysluplné využití volného času. Jedná se o prostor k jejich seberealizaci a k uspokojování jejich individuálních zájmů.

V České republice máme systém školských zařízení pro výchovu mimo vyučování a zájmové vzdělávání ve volném čase. Zahrnuje instituce, jako jsou školní družiny a kluby, základní umělecké školy, jazykové školy a střediska pro volný čas dětí a mládeže. (Průcha, 2000, s. 94–95)

V současné době je možno pedagogiku volného času přímo studovat, a to na nejedné fakultě v České republice nebo v zahraničí. Lidé, kteří tento obor vystudují, se tedy stanou vychovateli neboli pedagogy volného času. Tito lidé dnes začínají být čím dál více žádáni. V neziskové sféře tomu tak bylo vesměs vždy, ale dnes se tito lidé mohou uplatnit ve sféře ziskové. Existuje mnoho firem, které nabízejí volnočasové aktivity za poplatek.

2.3 Výchova ve volném čase

Podle Hofbauera (2004, s. 18–19) je možno výchovu jako takovou rozdělit na formální, neformální a informální.

Formální výchovou rozumíme takové aktivity, které se uskutečňují na území základních, středních a vysokých škol nebo v některém z odborných vzdělávacích zařízení. Tato zařízení zpravidla spravuje stát a ukončení takového vzdělávání je doloženo dokladem o jeho absolvování. Formální výchova je v podstatě povinná, alespoň co se týče povinné školní docházky. (Hofbauer, 2008, s. 18–19)

Neformální výchovou je myšlena taková výchova, která je sice cílená a strukturovaná, ale nespadá do formálního výchovného systému. Jedná se zpravidla o kroužky pro děti různého druhu (sportovní, kreativní tvorba, hudební, turistické apod.). Tato výchova povětšinou neprobíhá ve školním prostředí, ale ve specializovaných institucích k tomuto účelu určených. Rovněž zde platí pravidlo, že dokončení takového kroužku není zakončeno udělením formálního osvědčení. Účast na neformální výchově je tedy zcela dobrovolná a realizována z vlastní vůle, má tedy nejbližší k výchově ve volném čase. Zde vidíme největší rozdíly mezi formální a neformální výchovou. (Hofbauer, 2008, s. 19)

Posledním druhem výchovy je výchova informální. Rozumíme jí takovou, která vychází z každodenních situací. Jedná se o podněty, které nás ovlivňují během našeho běžného života. Jsou to například media, spolužáci ve škole, rodiče, přátelé, vrstevnické skupiny v našem okolí, kolegové v práci apod. Málokdy na nás tyto skupiny působí cíleně, většinou se jedná o neorganizované a nesystematické působení okolím. (Hofbauer, 2008, s. 19)

Funkce výchovy mimo vyučování jsou dle Hájka (2004, s. 37)

- Výchovně vzdělávací, která působí prakticky v každém kolektivu dětí, který je organizovaný, jelikož vedoucí dětí se dětem vždy snaží předat své vědomosti, znalosti a návyky, kterými sám disponuje.

- Zdravotní – Osvojení základních hygienických návyků, snaha vést děti ke zdravému životnímu stylu, uspořádání a střídání činností různého charakteru.
- Sociální – Snaha se o děti postarat v době, kdy jejich rodiče pracují, snaha o vymazání rozdílů mezi dětmi z různých sociálních vrstev a vytvoření dobrých sociálních vztahů.
- Preventivní – Prevence společensky nevhodných a škodlivých norem chování, snaha naučit dítě racionálně využít svůj vlastní volný čas a formovat jeho zájmy, rozvíjet ho v jeho specifických schopnostech.

2.4 Rizikové chování ve volném čase a jeho prevence

Dříve se uváděl pojem sociálně patologické jevy, dnes se od toho názvu upustilo a používáme pojem rizikové chování.

Jedná se o zneužívání návykových látek, jako jsou alkohol, nikotin či drogy. Dále se uvádí, že zde spadá chování v reprodukční oblasti, jako je předčasný sex, riziko pohlavních chorob apod. A také se jedná o negativní psychosociální chování, což může být deprese, agresivní chování, poruchy chování, problémy ve škole spojené s jejím nedokončením a následná nezaměstnanost. (Průcha, 2003, s. 201)

Jelikož se rizikové chování v dnešní době objevuje častěji než dříve, klade se důraz na jeho prevenci.

Prevence probíhá ve třech stupních:

- Primární – Má působit na celou populaci.
- Sekundární – Je zaměřena už na konkrétní rizikové skupiny a jedince, kde se předpokládá, že by se mohlo rizikové chování objevit, a to buď jako strůjci rizikového chování nebo jeho oběti.
- Terciální – Zde se řeší již vzniklý problém. Jedná se o pomoc či léčbu lidem a skupinám, kteří jsou tímto rizikových chováním ovlivněni.

Jelikož se zabýváme především problematikou volného času, nejvíce se našeho tématu dotýká primární a zčásti i sekundární prevence. (Hájek, 2004, s. 84)

Každý dobrovolný pracovník by si měl uvědomit, s jakým rizikovým chováním se ve své práci může setkat a být na takové situace připraven. Velice často se setká hlavně s dětmi, které zkusí alkohol již ve velice nízkém věku nebo například s různými poruchami chování. Proto je nutné, aby se dobrovolní pracovníci vzdělávali v této oblasti.

3 SPECIÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ POTŘEBY

Dříve používaný pojem „handicap“ nahradil již v sedmdesátých letech pojem speciální vzdělávací potřeby. Tyto potřeby jsou vztahovány k dětem či mládeži, která potřebuje jakousi podporu a prostředí, kde bude podpora zajištěna. (Bartoňová, 2005, s. 10)

Speciální vzdělávací potřeby definuje § 16 zákona 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a jedná se o žáky se sociální a zdravotním znevýhodněním a o žáky se zdravotním postižením.

Zdravotní znevýhodnění dětí, žáků či studentů rozumíme dlouhodobé onemocnění, lehčí zdravotní poruchu, která vede k poruše učení nebo chování, kvůli nimž by měl mít žák či student ve škole zohlednění.

Děti, žáci či studenti se zdravotním postižením jsou takoví, kteří jsou jakýmkoliv způsobem mentálně, zrakově nebo sluchově postiženi. Řadíme sem též děti, žáky a studenty s poruchy řeči nebo s vývojovými poruchami učení či ty, kteří mají souběžně několik postižení.

Sociálně znevýhodněné dítě, žák či student je pak definován jako ten, který se podotýká s nepříznivou situací v rodině, která mu dostatečně nezajišťuje podporu v průběhu celého jeho vzdělávání. Řadíme sem také děti, žáky či studenty, kteří mají nedostatečnou znalost jazyka, ve kterém se daná látka vyučuje. Dále se jedná o děti, žáky a studenty, kterým byla nařízena ústavní výchova nebo musí absolvovat ochrannou výchovu. A jak poslední skupinu dětí, žáků a studentů se sociálním znevýhodněním bychom mohli uvést azylanty a účastníky řízení o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky. (Česko, 2004)

Abychom takto „handicapované“ dítě mohli označit přídomek speciálních vzdělávacích potřeb, mělo by být toto dítě diagnostikováno. To provede pedagogicko-psychologická poradna nebo speciálně pedagogické centrum.

Blíže se věnujeme problematice sociálního znevýhodnění, jelikož se s ní pracovníci volnočasových aktivit setkávají nejspíš nejčastěji. Nevylučuje se ale ani přítomnost dětí s jinými speciálními vzdělávacími potřebami a i na to by měli být pracovníci neziskových organizací připraveni.

3.1 Sociální znevýhodnění

Jak již zmiňujeme výše, sociální znevýhodnění spadá dle § 16 zákona 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání do nadřazené skupiny „speciálních vzdělávacích potřeb“.

Sociální znevýhodnění dětí, mládeže i dospělých je dnes rozšířený jev. Jedná se o jedince, kteří mají nízký socioekonomický status, pocházejí ze slabších sociálních vrstev. Mluvíme-li přímo o dětech, pak se může se jednat o děti ze sociálně vyloučeného prostředí, děti z dětských domovů, z neúplných rodin, děti postihnuté domácím násilím, děti azylantů či žadatelů o azyl atd.

Často má sociální znevýhodnění dopad na chování jedinců a jejich školní výkony. Jako velký problém vnímáme to, že jsou sociálně znevýhodněné děti „převeleny“ ze škol hlavního proudu do škol speciálních. (Němec, 2009, s. 22)

V dnešní době není ještě pravidlem, že na každé základní škole existuje sociální pedagog, ale tam, kde to tomu tak je, by tento měl rozpoznat, zda je dítě sociálně znevýhodněno a situaci řešit individuálně. Měl by spolupracovat s rodinou (a je-li to možné) i s pracovníky dobrovolného sektoru, do kterého by dítě mohlo být zapojeno a smysluplně tak plnit svůj volný čas.

3.2 Rodina, jako činitel sociálního znevýhodnění

Rodina je nejstarší společenská instituce. Plní mnoho funkcí, jako je socializační, ekonomická, reprodukční a další. Díky rodině si od malička formujeme interpersonální vztahy, hodnoty a postoje vzhledem ke společnosti a základy etiky. Jako nejčastější model rodiny bývá uvedena tzv. nukleární rodina, která je vytvořena z nejbližších příbuzných, tj. oba rodiče a jejich děti. V posledních letech se klasický model rodiny mění a vznikají nové typy rodin, patří sem rodiny neúplné, nevlastní, náhradní. (Průcha, 2003, s. 202)

V dnešní době je zcela běžné, že se manželství rozvádějí. Vznikají tedy neúplné rodiny a rozvrácené rodiny. Toto prostředí je velice často zdrojem sociálního znevýhodnění. Rodiče se navzájem napadají a dítě to pak samozřejmě odnáší. V těch nejhorších případech dochází i k fyzickému násilí jak mezi rodiči, tak i na dětech.

I když rodina zdaleka není jedinou institucí, která formuje vývoj dítěte, ukázalo se, že má zásadní postavení v uspokojování jeho psychických potřeb. (Matějček, 1992, s. 28)

Správně fungující rodina by měla zastávat různé funkce, jsou jimi např.:

- biologicko-reprodukční funkce
- sociálně-ekonomická funkce
- ochranná funkce
- socializačně-výchovná funkce
- rekreace, relaxace, zábava
- emocionální funkce rodiny (www.szsemb.cz, 2016)

Zdroj sociálního znevýhodnění spatřujeme i v zanedbané výchově a péči o dítě. Následky takových případů, kdy je dítě zanedbáváno, ho pronásledují celý jeho život. Většina kriminálků, lidí s nedokončeným vzděláním, či násilníků si v životě prošlo např. zanedbanou výchovou.

Když rodina neplní svoji primární funkci, kterou se rozumí dítě socializovat, nastolit mu prostředí, ve kterém se cítí dobře, přirozeně a je podnětné pro jeho další vývoj, nastupuje na řadu právě formální a neformální výchova, která takovému dítěti může pomoci. Ve formální i neformální výchově se setkáváme s různými druhy sociálního znevýhodnění.

3.3 Konkrétní druhy sociálního znevýhodnění dětí

- Dítě z neúplné rodiny – většinou se jedná o děti z rozvedených manželství, kdy je dítě v péči jednoho z rodičů. Pověšinou to bývá v České republice matka, ale čím dál častěji je k vidění střídavá péče rodičů. Může se jednat taktéž o dítě, které o jednoho nebo oba rodiče přišlo nebo je jeden či oba rodiče ve výkonu trestu.
- Děti ze sociálně vyloučeného prostředí – jedná se o děti, které žijí v lokalitách na okraji společnosti. Často si osvojují vzorce chování, které jsou pro většinovou populaci nepřijatelné. V České republice je rozšířený názor, že lidé ze sociálně vyloučených lokalit jsou pouze Romové. Není tomu tak. Na území ČR žije více než 170 tisíc Romů a v sociálně vyloučených lokalitách cca 80 tisíc lidí. Ale ne každý z nich je Rom. (www.socialni-zaclenovani.cz, 2016)
- Děti ohrožené rizikovým chováním – většinou jde o děti žijící v prostředí sociálně, kulturně i jazykově odlišném od prostředí, kde žije majoritní populace. (Němec, 2009, s. 24)

- Děti v institucionální výchově – jedná se o děti, které jsou v dětských domovech, výchovných ústavech, dětských diagnostických ústavech a dětských domovech se školou. (www.msmt.cz, 2016)
- Děti z rodin s nízkým socioekonomickým statusem – sem bychom mohli zařadit děti, jejichž rodina se nachází ve velice špatné finanční situaci. Většinou se jedná o dítě, jehož rodiče jsou nezaměstnaní a jsou nuceni pobírat dávky sociální pomoci.
- Děti azylanti nebo děti žadatelé o azyl – děti, které se svou rodinou dobrovolně či nedobrovolně emigrovali do České republiky. Důvod emigrace je často kvůli pracovním příležitostem či velmi nízká životní úroveň v rodné zemi. (Němec, 2009, s. 25)
- Děti z rodin z etnických či náboženských skupin – asi největší zastoupení mají romské rodiny.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÝ PROBLÉM

Empirická část této práce byla zpracována pomocí kvantitativního výzkumu. Byl vytvořen dotazník s celkem 20 otázkami. Otázky byly rozděleny na ty, které identifikovali daného respondenta z hlediska pohlaví, vzdělání, bydliště či věku. Následovaly pak otázky, které už se konkrétně dotýkaly problému sociálního znevýhodnění a organizace Pionýr, z. s.

4.1 Vymezení výzkumných otázek

Ještě před tvorbou dotazníku jako takového byl stanoven výzkumný problém, a to pomocí deskriptivních (popisných) a relačních (vztahových) otázek:

Existuje vztah mezi pohlavím pracovníků a jejich znalostí problematiky sociálně znevýhodněných dětí?

Existuje vztah mezi pohlavím pracovníků a jejich snahou se dozvědět více o problematice sociálně znevýhodněných dětí?

Existuje vztah mezi pohlavím pracovníků a snahou pomoci sociálně znevýhodněným dětem začlenit se do kolektivu?

Existuje vztah mezi délkou praxe pracovníků organizace a jejich znalostí problematiky sociálně znevýhodněných dětí?

Existuje vztah mezi délkou praxe pracovníků organizace a jejich snahou se dozvědět více o problematice sociálně znevýhodněných dětí?

Existuje vztah mezi délkou praxe pracovníků organizace a snahou pomoci sociálně znevýhodněným dětem začlenit se do kolektivu?

S jakými druhy sociálního znevýhodnění se nejčastěji setkávají pracovníci Pionýr, z. s.?

4.2 Empirická metoda sběru dat

Sběr dat jsme provedli pomocí dotazníku, který je přiložen jako příloha PII. Dotazník byl vytvořen na webovém rozhraní firmy Survio, která se specializuje na tvorbu online dotazníků. Odkaz na dotazník byl distribuován mezi pracovníky organizace pomocí vnitřního e-mailového občasníku Horké novinky a taktéž byl odkaz na dotazník vložen na facebookové krajských organizací a stránky pracovníků organizace.

4.3 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu této bakalářské práce bylo zjistit, jaké znalosti mají pracovníci organizace Pionýr, z. s. o problematice sociálně znevýhodněných dětí a zda se je snaží prohlubovat, případně kde informace hledají.

Zajímalo nás také, jaké zkušenosti s těmito dětmi mají. Zda se setkávají se sociálně znevýhodněnými dětmi a zda je to pravidelně. Když tyto zkušenosti mají, tak nás zajímalo, zda se SZ děti lépe či hůře začleňují do kolektivu a zda se jim pracovníci v tomto snaží pomoci. Respondenti odpovídali i na otázky týkající se rodinné situace SZ dětí. Zajímalo nás, zda děti pochází z neúplné rodiny, kdo je má v péči a zda je běžné, že mají dva a více sourozenců.

4.4 Hypotézy

Určujeme vždy nulovou hypotézu H_0 a alternativní hypotézu H_A , kdy platí, že nulová hypotéza je ta, u které platí, že mezi sledovanými jevy neexistuje žádný vztah. Alternativní hypotéza naopak udává, že mezi sledovanými jevy vztah existuje. (Chráška, 2006, s. 72)

V této práci jsme stanovili šest hypotéz, z nichž první tři se týkají genderového rozdělení pracovníků a druhé tři se týkají délky jejich praxe. V závěru této bakalářské jsme tyto hypotézy ověřili statistickými testy významnosti.

H1

První z hypotéz se týká genderového rozlišení respondentů a jejich znalosti problematiky sociálně znevýhodněných dětí. Zajímá nás, zda ženy v organizaci Pionýr, z. s. mají větší znalosti o problematice než muži nebo zda jsou tyto znalosti srovnatelné. Porovnáváme tedy pohlaví respondentů a jejich subjektivní odpověď, zda znají problematiku sociálně znevýhodněných dětí.

H_0 – Ženy a muži v organizaci Pionýr, z. s. mají stejné povědomí o problematice sociálně znevýhodněných dětí.

H_A – Ženy v organizaci Pionýr, z. s. mají větší povědomí o problematice sociálně znevýhodněných dětí než muži v této organizaci.

H2

Druhá hypotéza se zabývá taktéž genderovým rozdělením pracovníků a toho, jak tito pracovníci napomáhají začlenění sociálně znevýhodněných dětí do kolektivu. Mezi ženskými a mužskými pracovníky organizace Pionýr, z. s. tedy porovnááme snahu pomoci se začlenění SZ dětí.

H_0 – Ženy v organizaci Pionýr, z. s. napomáhají začlenění sociálně znevýhodněných dětí do kolektivu stejně jako pracovníci mužského pohlaví ve stejné organizaci.

H_A – Ženy v organizaci Pionýr, z. s. napomáhají začlenění sociálně znevýhodněných dětí do kolektivu více než pracovníci mužského pohlaví ve stejné organizaci.

H3

Zkoumáme, zda je rozdíl mezi snahou dozvědět se více o sociálně znevýhodněných dětech a tím, zda je respondent ženského či mužského pohlaví. Porovnááme pohlaví respondentů a snahu dovědět se více o problematice sociálního znevýhodnění.

H_0 – Ženy v organizaci Pionýr, z. s. mají stejnou snahu se dozvědět více o problematice sociálního znevýhodnění jako pracovníci mužského pohlaví ve stejné organizaci.

H_A – Ženy v organizaci Pionýr, z. s. mají větší snahu se dozvědět více o problematice sociálního znevýhodnění než pracovníci mužského pohlaví ve stejné organizaci.

H4

Hypotéza H4 porovnává, zda existuje vztah mezi délkou praxe a znalostí problematiky sociálního znevýhodnění. Zkoumáme tedy, zda pracovníci s délkou praxe větší než deset let mají stejnou znalost či vyšší jako pracovníci, kteří jsou v organizaci kratší dobu.

H_0 – Pracovníci organizace Pionýr, z. s. s praxí delší než 10 let znají ve stejné míře problematiku sociálně znevýhodněných dětí jako pracovníci, kteří jsou v organizaci kratší dobu.

H_A – Pracovníci organizace Pionýr, z. s. s praxí delší než 10 let znají více problematiku sociálně znevýhodněných dětí než pracovníci, kteří jsou v organizaci kratší dobu.

H5

Předposlední hypotéza se týká taktéž délky praxe pracovníků organizace Pionýr, z. s. a snahou napomáhat sociálně znevýhodněným dětem se začleněním do kolektivu. Zajímá nás, zda pracovníci s praxí delší než 10 let mají větší zájem pomoci se začleněním dětí do kolektivu než pracovníci, kteří jsou v organizaci kratší dobu. Porovnáваме tedy délku praxe a odpovědi respondentů na otázku, zda se snaží SZ dětem napomáhat se začleněním.

H_0 – Pracovníci organizace Pionýr, z. s. s praxí delší než 10 let napomáhají začlenění sociálně znevýhodněných dětí do kolektivu stejně jako pracovníci, kteří jsou v organizaci kratší dobu.

H_A – Pracovníci organizace Pionýr, z. s. s praxí delší než 10 let napomáhají začlenění sociálně znevýhodněných dětí do kolektivu více než pracovníci, kteří jsou v organizaci kratší dobu.

H6

Poslední hypotéza se týká délky praxe pracovníků organizace Pionýr, z. s. a snaze získávat nové informace o problematice sociálně znevýhodněných dětí. Zajímá nás, zda pracovníci s praxí delší než 10 let mají větší zájem se o problematice dozvědět více, než pracovníci, kteří jsou v organizaci kratší dobu. Porovnáваме tedy délku praxe a odpovědi respondentů na otázku, zda se snaží o daném tématu dozvědět více.

H_0 – Pracovníci organizace Pionýr, z. s. s praxí delší než 10 let mají stejnou snahu se dozvědět více o problematice sociálně znevýhodněných dětí jako pracovníci, kteří jsou v organizaci kratší dobu.

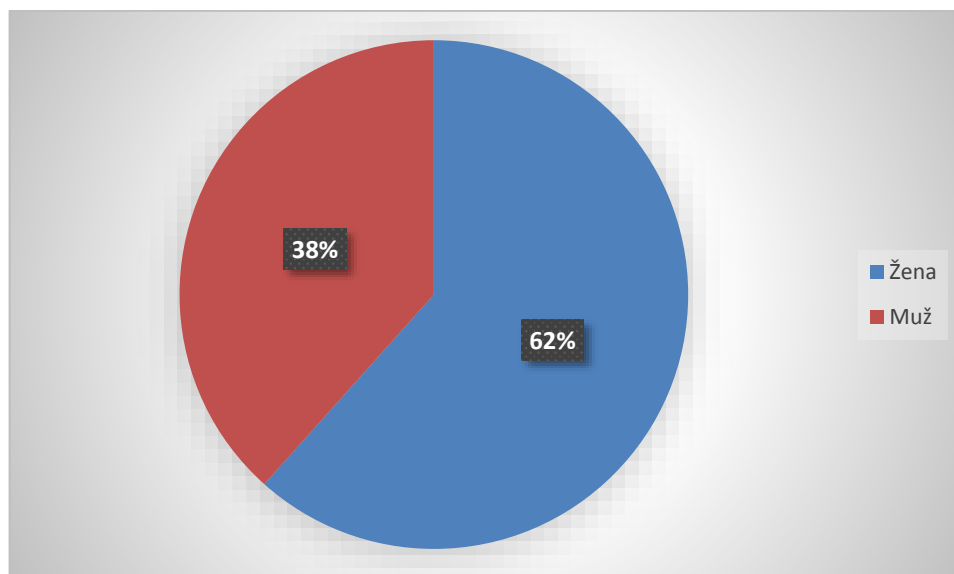
H_A – Pracovníci organizace Pionýr, z. s. s praxí delší než 10 let mají větší snahu se dozvědět více o problematice sociálně znevýhodněných dětí než pracovníci, kteří jsou v organizaci kratší dobu.

4.5 Výzkumný soubor a způsob jeho sběru

Výzkumný soubor tvoří dobrovolní pracovníci organizace Pionýr, z. s. z celé České republiky. Pionýr, z. s. má svoje internetové zpravodajství, které se jmenuje Horké novinky a je rozesíláno e-mailovou korespondencí přímo z ústředí všem instruktorům, vedoucím, vedoucím PS, hospodářům a dalším. Prostřednictvím tohoto zpravodajství jsme rozeslali i dotazník. Dále byl odkaz na dotazník k nalezení na facebookových stránkách krajských organizací Pionýra a taktéž na celostátním facebookovém profilu organizace pro pracovníky organizace.

Celkově bylo osloveno dotazníkem 165 respondentů a zpět se vrátilo 99 vyplněných dotazníků.

Otázka č. 1: Vztahovala se k rozdělení respondentů dle pohlaví.

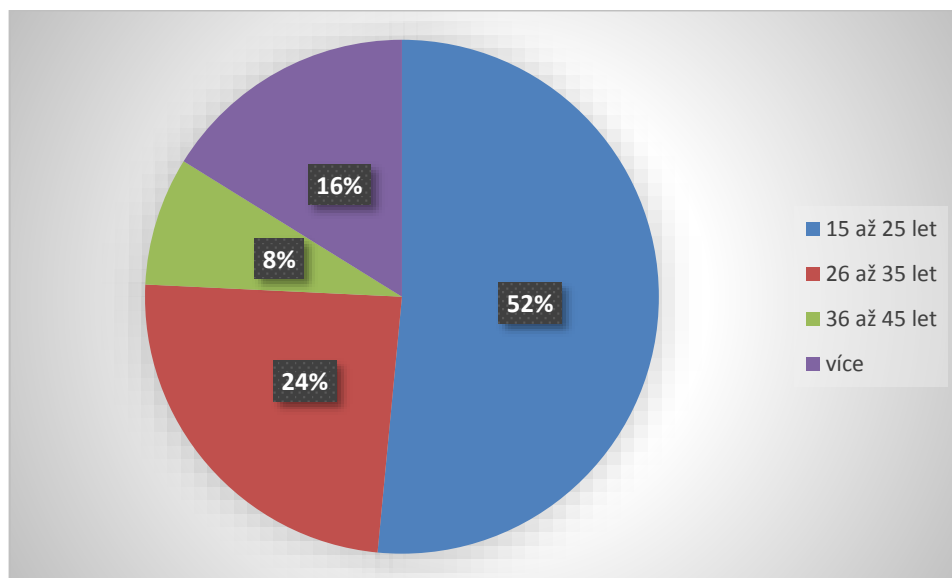
Obrázek 3 – Rozvrstvení respondentů dle pohlaví

Jak je z obrázku patrné, mezi respondenty převažovaly ženy. Z celkového počtu 99 respondentů jich bylo 61, což odpovídá 62 % a mužských respondentů bylo 38, což představuje 38 %.

Otázka č. 2: Tato otázka rozdělila respondenty dle jejich věku.

Věk	15–25	26–35	36–45	více
Počet respondentů	51	24	8	16

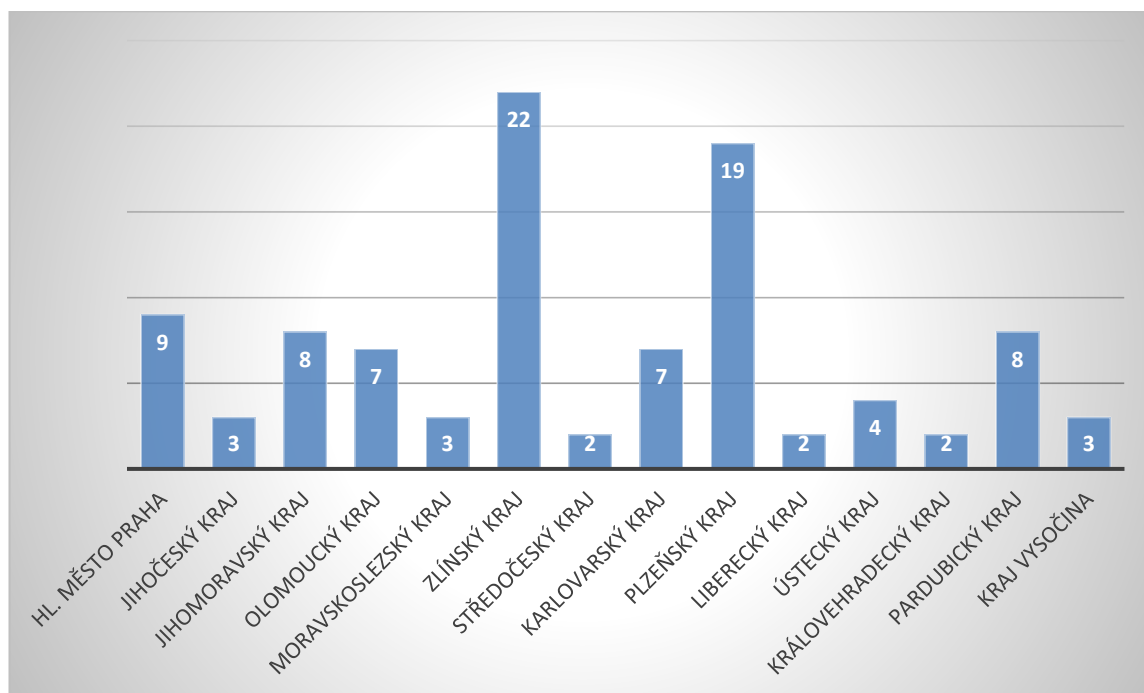
Tabulka 1 – Věk respondentů

Obrázek 4 – Věk respondentů

Tento graf nám znázorňuje, jaké je věkové rozvrstvení respondentů z řad pracovníků organizace Pionýr, z. s. Největší podíl respondentů zastává věková kategorie 15 až 25 let, a to 52 %, velice podobné obsazení mají kategorie 26 až 35 let (24 %) a pracovníci starší než 45 let (16 %). Nejmenší zastoupení mezi respondenty má kategorie 36 až 45 let, a to jen 8 %.

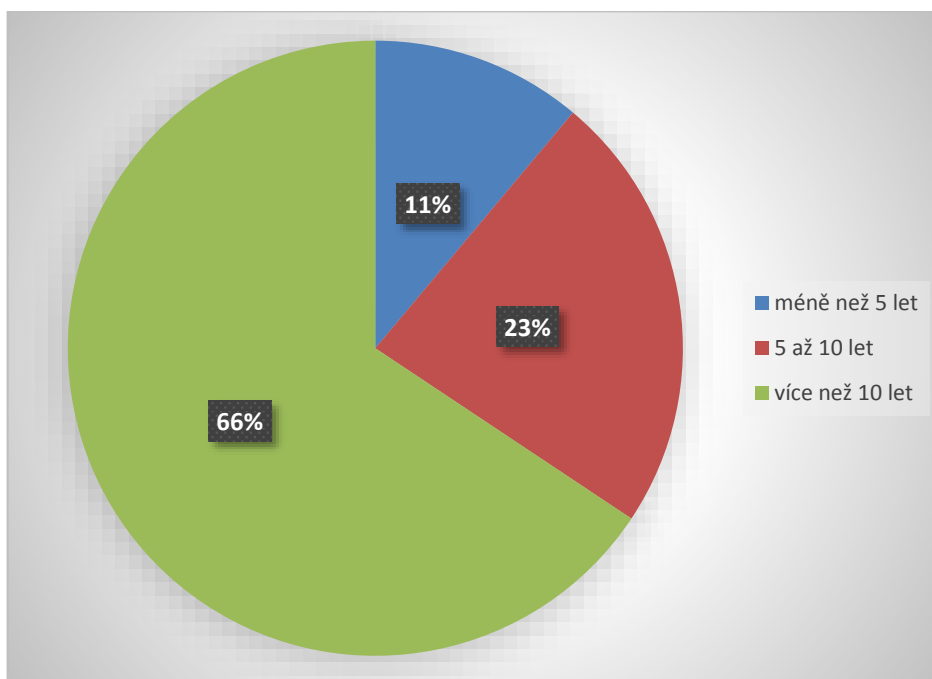
Otázka č. 3. Respondenty jsme taktéž rozdělili podle jejich bydliště.

Obrázek 5 – Rozdělení respondentů dle bydliště

Jak je z grafu patrné, největší zastoupení mezi respondenty měl Zlínský kraj, a to 22 respondentů (22,2 %), těsně za ním je Plzeňský kraj s 19 respondenty (19,2 %). Pomyslný střed tvoří pět krajů, a to hl. město Praha (9 respondentů – 9,1 %), Jihomoravský a Pardubický kraj (po 8 respondentech – 8,1 %), Olomoucký a Karlovarský kraj (po 7 respondentech – 7,1 %). Nejmenší zastoupení mezi respondenty mělo sedm krajů, a to Ústecký kraj (4 respondenti – 4 %), Jihočeský, Moravskoslezský kraj a kraj Vysočina (po 3 respondentech – 3 %) a nejmenší zastoupení celkově měly Středočeský, Liberecký a Královohradecký kraj (po 2 respondentech, což odpovídalo 2 % z celkového počtu).

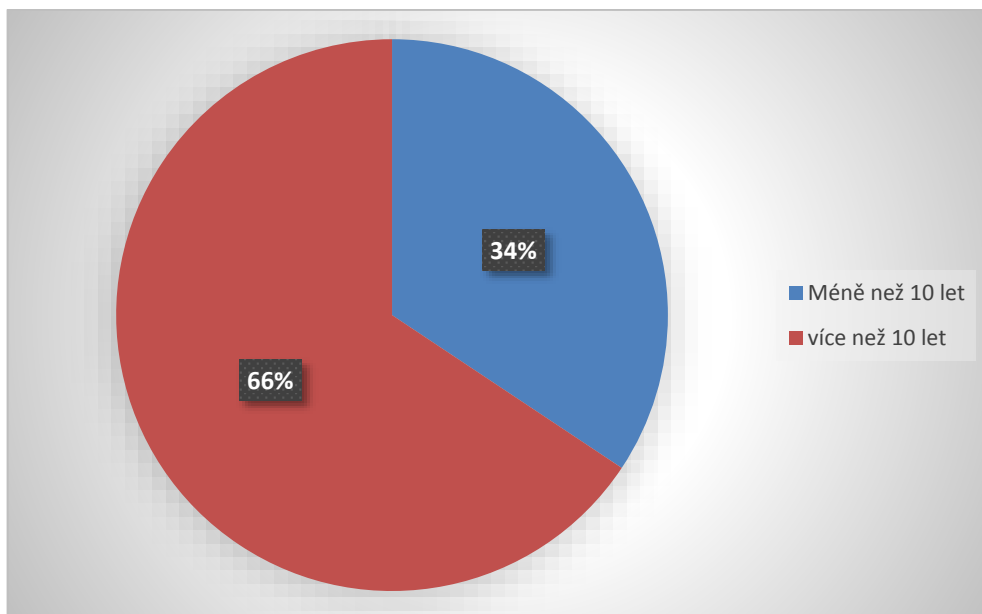
Otázka č. 4: Délka praxe respondentů.

Obrázek 6 – Délka praxe respondentů

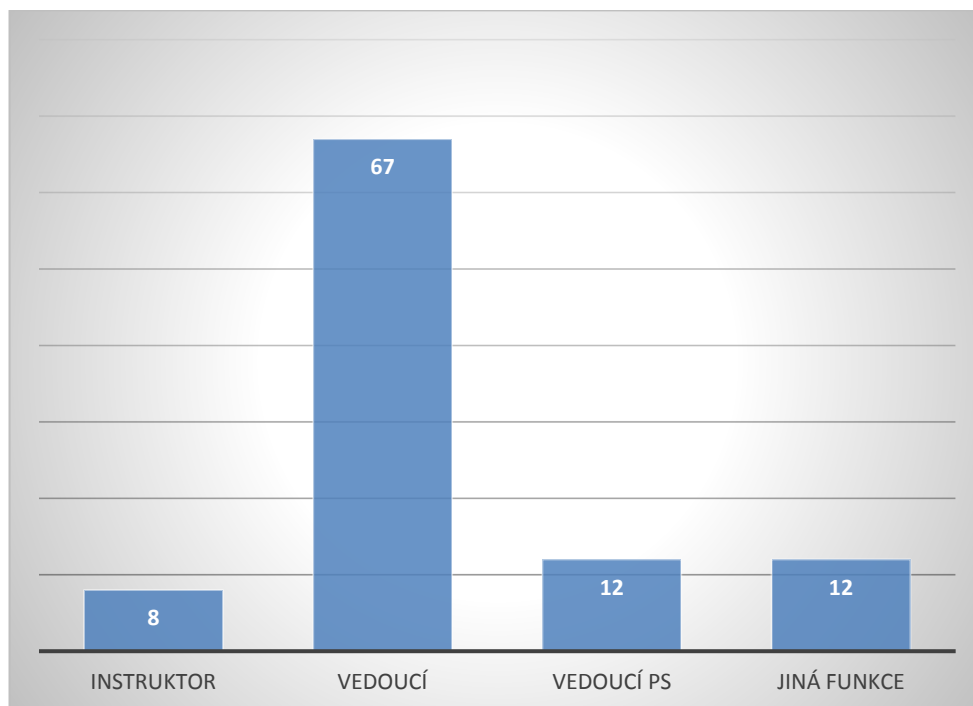
Pracovníci, kteří jsou v organizaci Pionýr, z. s. kratší dobu, než je 5 let, zaujmají nejmenší skupinu mezi respondenty, a to 11 %, jednalo se o 11 respondentů. Druhou skupinu tvoří pracovníci, kteří jsou v organizaci 5 až 10 let. Těchto pracovníků bylo 23 %, což odpovídá 23 respondentům. Největší zastoupení měli pracovníci s délkou praxe více než 10 let. Takových pracovníků bylo mezi respondenty 66 %, což je 65 osob.

Pro účely ověřování hypotézy H2 jsme pracovníky rozdělili podle délky praxe na dvě skupiny, a to s praxí do 10 let a nad 10 let. Jednalo se tedy o skupinu 34 respondentů (34 %), kteří jsou v organizaci méně než deset let a o skupinu 65 (66 %) s praxí delší než 10 let.

Obrázek 7 – Délka praxe pod a nad deset let

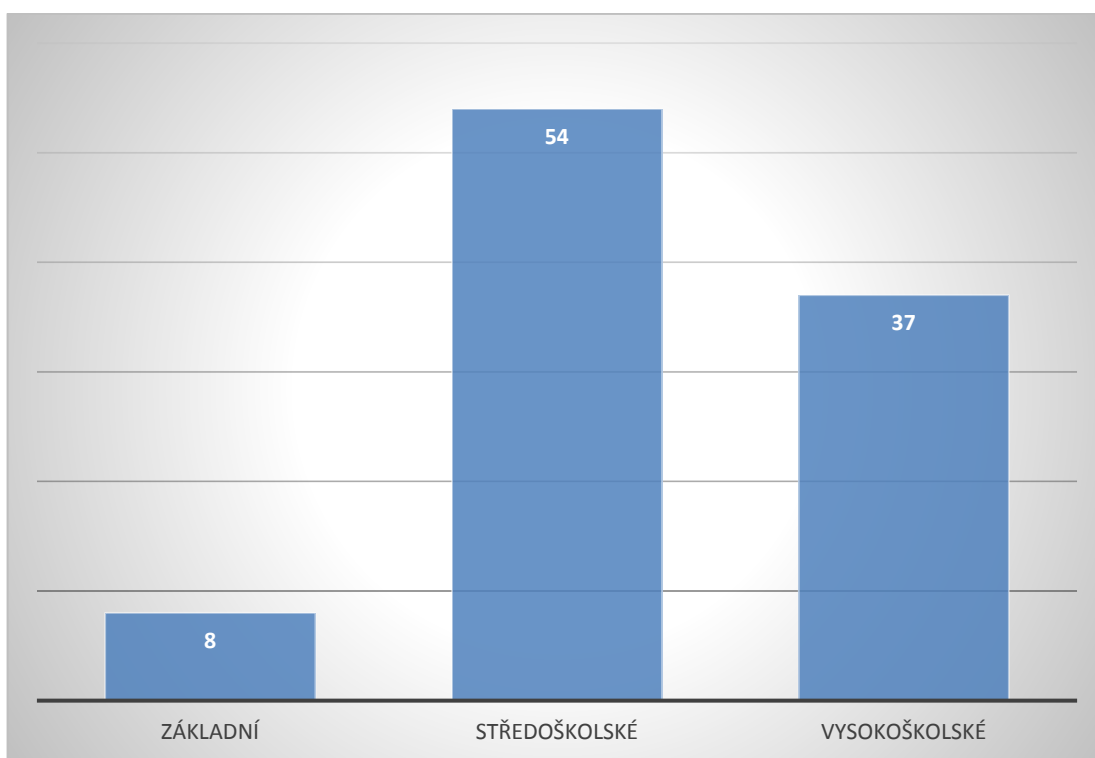
Otázka č. 5: Respondenti uvedli, jakou funkci zastávají v organizaci Pionýr, z. s.

Obrázek 8 – Funkce respondentů v Pionýr, z. s.

Největší zastoupení mezi respondenty zaujímali vedoucí. Z celkového počtu 99 respondentů jich bylo 67, což odpovídá 67 %. Dále 12 respondentů bylo vedoucími PS (12 %), taktéž 12 respondentů zastává v organizaci jinou funkci (12 %) a nejmenší zastoupení měli instruktoři, a to 8 respondentů (8 %). Respondenti uvedli jako jinou funkci v organizaci např. zdravotníka, hospodáře nebo člena krajské rady.

Otázka č. 6: Dalším faktorem pro rozdělení respondentů bylo dosavadní dosažené vzdělání respondentů.

Obrázek 9 – Dosažené vzdělání respondentů

Nejpočetnější skupinu mezi respondenty zaujímali středoškolsky vzdělaní pracovníci organizace, a to 54 respondentů (54 %). Celkem velké zastoupení měli i vysokoškolsky vzdělaní pracovníci organizace, kterých bylo 37 (37 %). Nejmenší počet byl respondentů se základním vzděláním, jednalo se o 8 (8 %) pracovníků organizace.

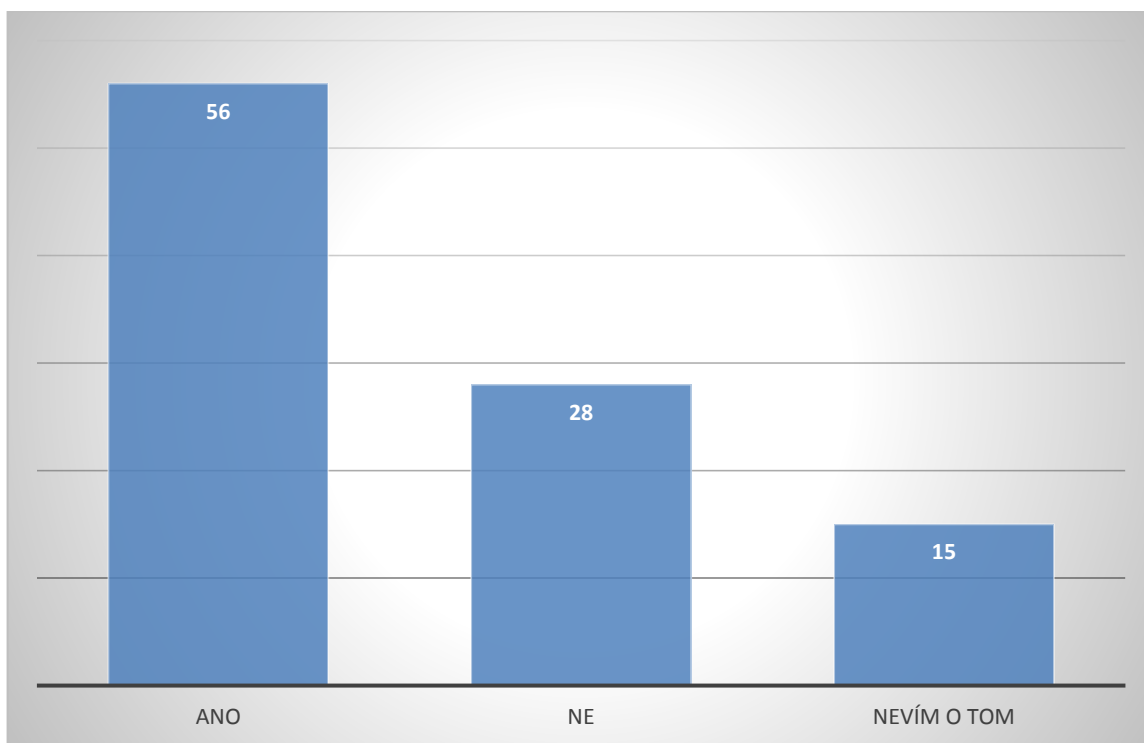
5 VYHODNOCENÍ ZÍSKANÝCH DAT

5.1 Vyhodnocení jednotlivých otázek

Vyhodnocení otázek 7 a výše se již netýkalo identifikace respondentů, ale týkalo se samotného problému sociálního znevýhodnění dětí, se kterými se pracovníci Pionýr, z. s. setkávají při své dobrovolné činnosti.

5.1.1 Program Klíčení

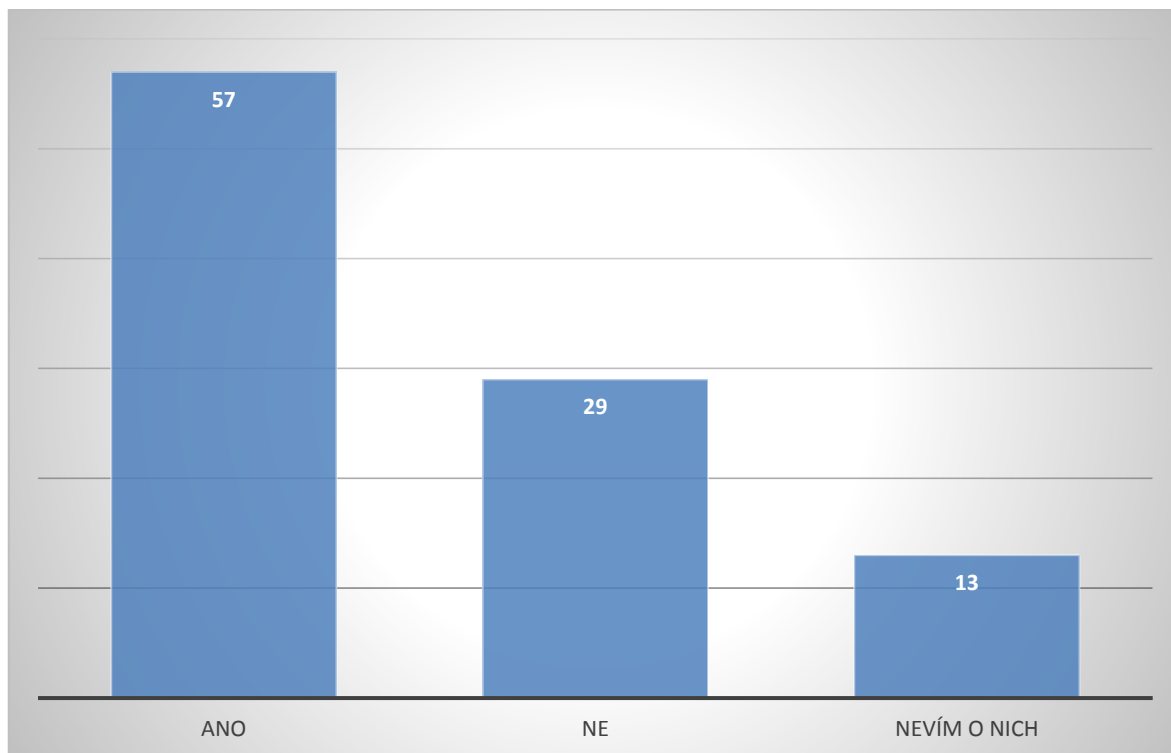
Otázka č. 7: Ptali jsme se respondentů, zda jejich pionýrská skupina byla zapojena do programu Klíčení.

Obrázek 10 – Zapojení do programu Klíčení

Ze všech respondentů uvedlo 56 (57 %), že jejich pionýrská skupina byla zapojena do programu Klíčení. Dále 28 respondentů (28 %) nebylo zapojeno a 15 respondentů (15 %) neví, zda se jejich skupina programu zúčastnila.

Otázka č. 8: Respondenti uváděli, zda k jejich dobrovolnické práci využívají dostupné materiály, které vznikly díky programu Klíčení.

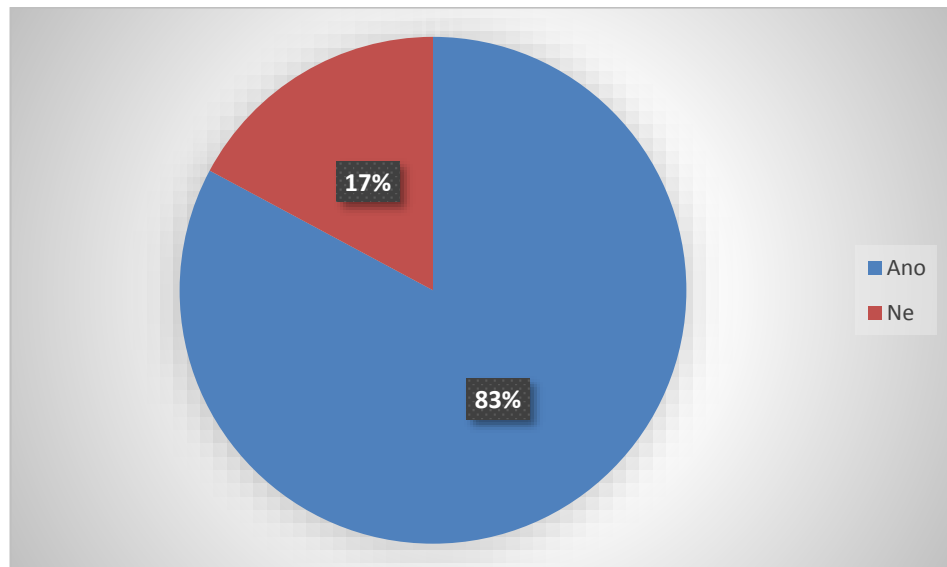

Obrázek 11 – Používání materiálů programu Klíčení

Přesně 57 respondentů (58 %) uvedlo, že materiály ke své práci pravidelně využívají. Dále 29 respondentů (29 %) materiály k dobrovolnické činnosti nevyužívá a 14 respondentů (14 %) o materiálech z programu Klíčení vůbec neví.

5.1.2 Informovanost o sociálním znevýhodnění

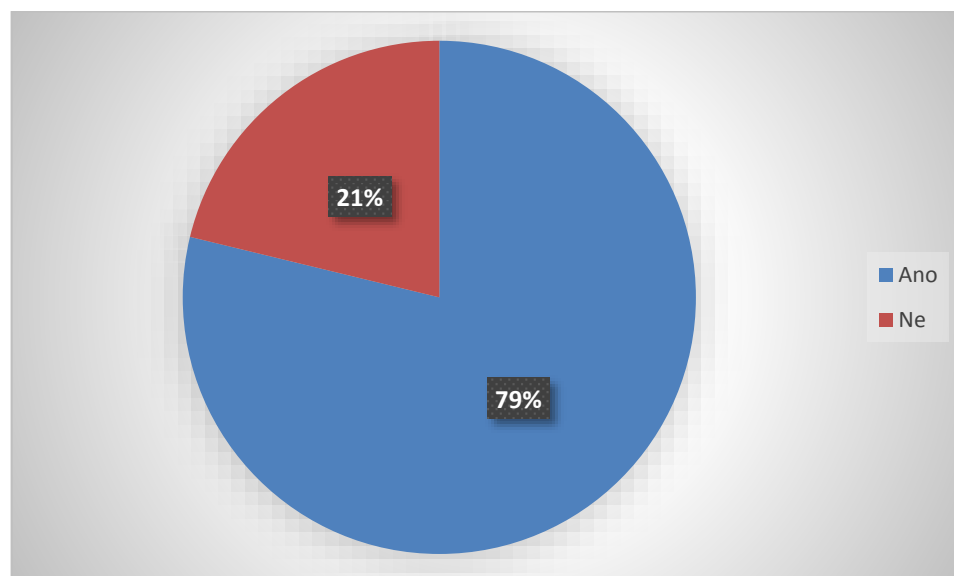
Otázka č. 9: Jedna ze zásadních otázek v dotazníku se týkala znalosti problematiky sociálně znevýhodněných dětí.

Obrázek 12 – Znalost problematiky sociálního znevýhodnění

Velká většina respondentů odpověděla, že problematiku sociálně znevýhodněných dětí zná, a to 82 respondentů, což odpovídá 83 %. O problematice nic neví 17 respondentů tedy 17 %.

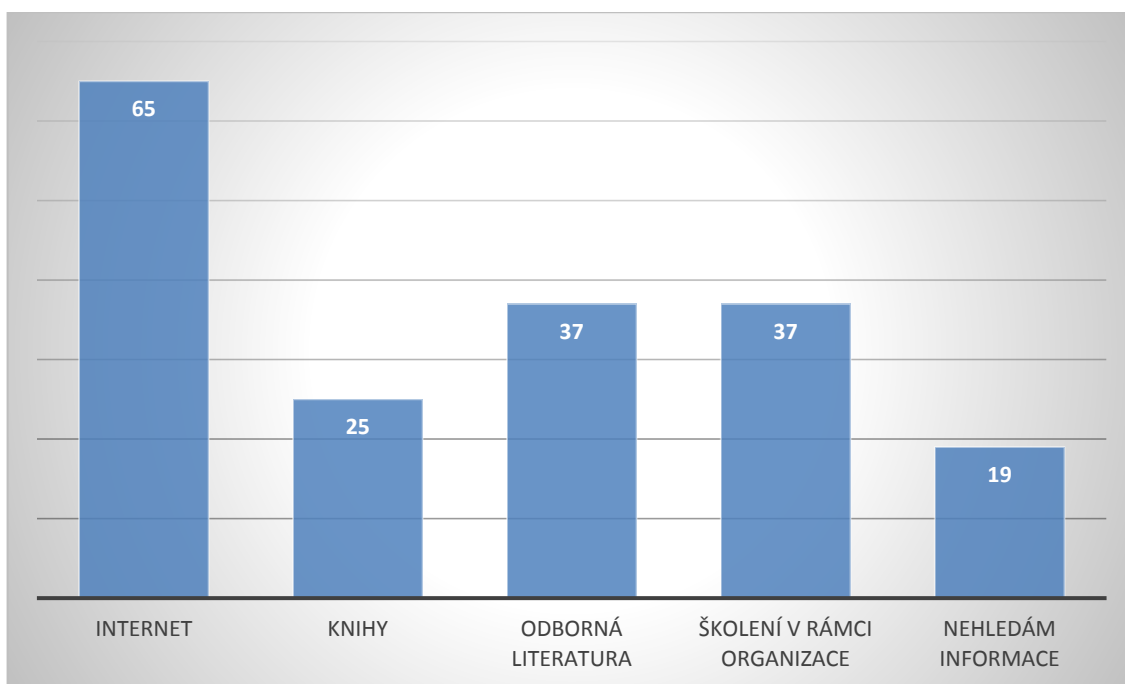
Otázka č. 10: Zajímalo nás, zda se pracovníci snaží získat další informace o problematice sociálního znevýhodnění.

Obrázek 13 – Snaha získat informace o sociálním znevýhodnění

Celkem 78 respondentů (79 %) odpovědělo, že se snaží dále vzdělávat v této problematice a 21 z celkového počtu, tedy 21 %, o problematice nehledá nové informace.

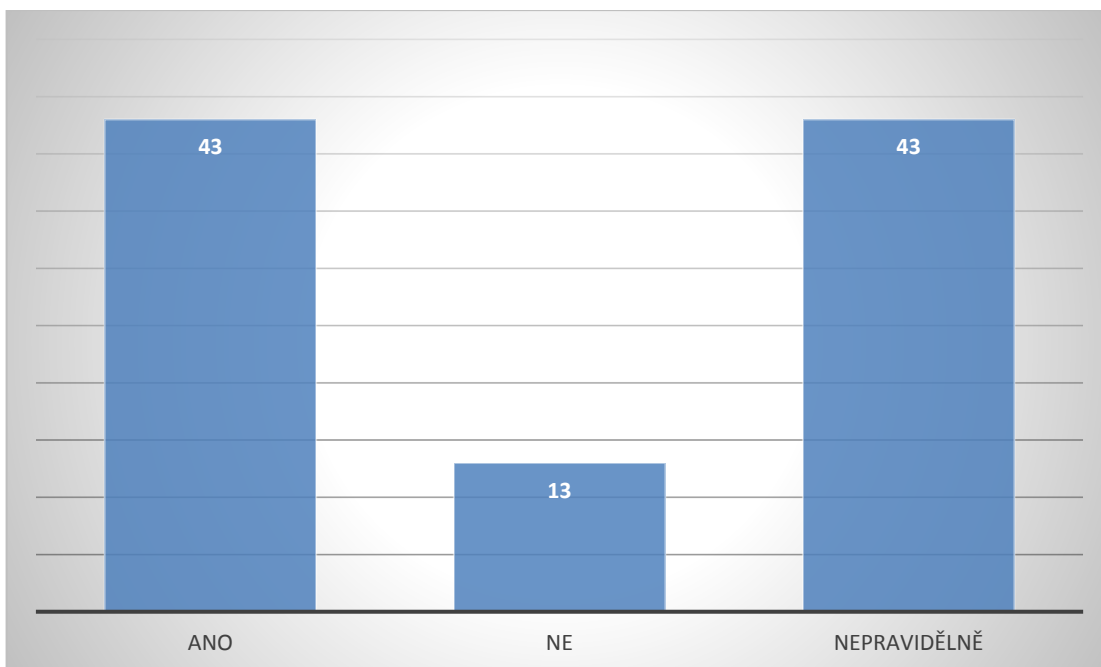
Otázka č. 11: Následovala otázka, kde bylo možno vybrat více odpovědí z nabídky zdrojů informací o sociálním znevýhodnění dětí.

Obrázek 14 – Zdroje informací o sociálním znevýhodnění

Nejvíce respondentů odpovědělo, že nové informace hledá pomocí knih, a to 65 z nich. Shodná četnost odpovědí byla u odborné literatury a školení v rámci organizace, kdy tak odpovědělo 37 respondentů. 25 z celkového počtu uvedlo, že informace hledá pomocí knih a 19 respondentů informace nehledá vůbec.

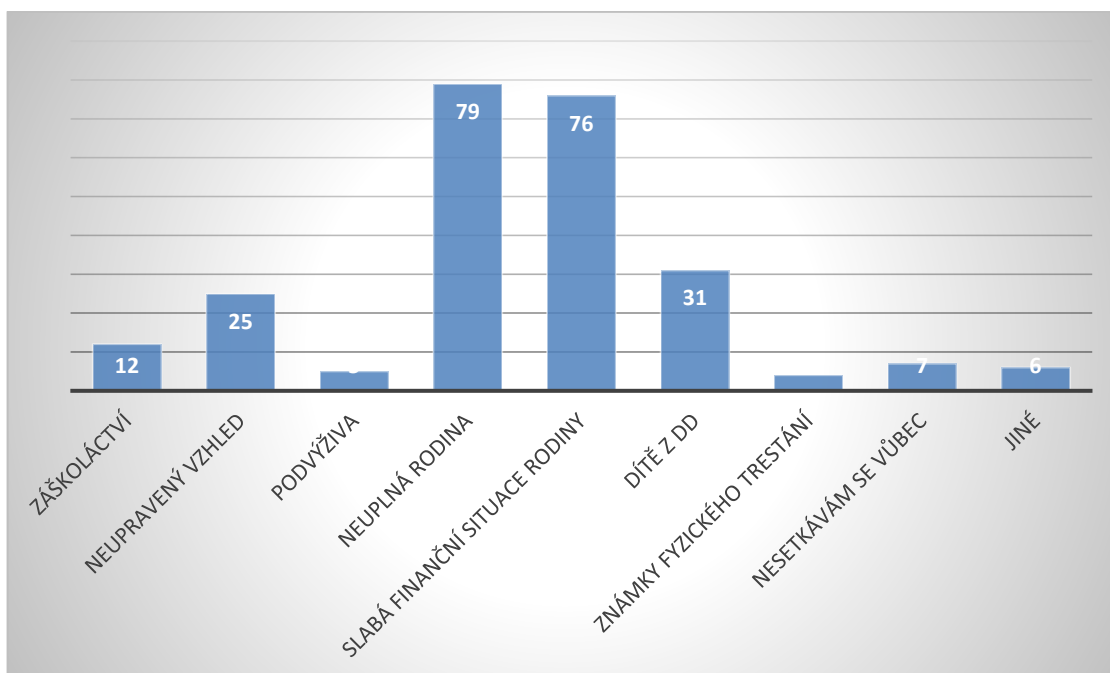
Otázka č. 12: Seznámila nás s tím, zda se pracovníci setkávají s SZ dětmi často.

Obrázek 15 – Ukazatel setkávání pracovníků se SZ dětmi

Stejný počet respondentů uvedlo, a to po 43 lidech, že se setkávají se sociálně znevýhodněnými dětmi pravidelně a nepravidelně. Pouze 13 z celkového počtu pracovníků odpovědělo, že se s těmito dětmi nesetkávají vůbec.

Otázka č. 13: Ti, co se se SZ dětmi setkávají, odpovídali na otázku, o jaké druhy SZ se jedná

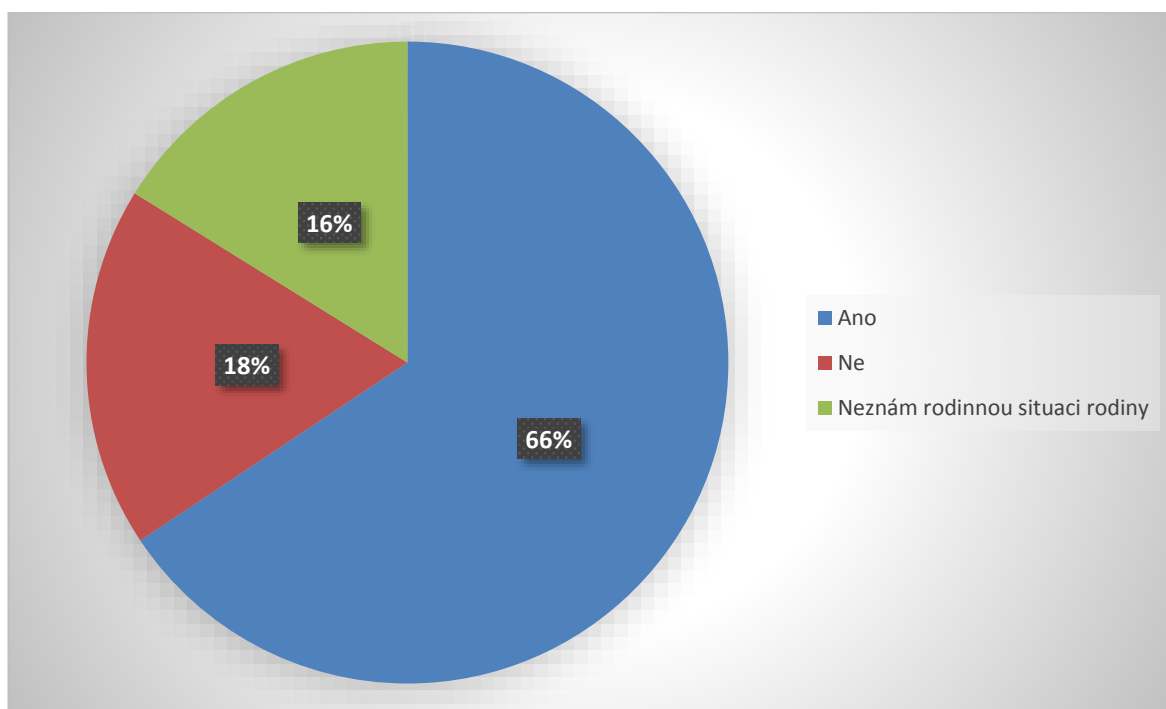

Obrázek 16 – Druhy sociálního znevýhodnění

Nejvíce z nich odpovědělo, že se setkávají s dětmi z neúplných rodin (79 respondentů) a s dětmi z rodin, kde je špatná finanční situace (76 respondentů). Dále se někteří setkávají s dětmi z DD (31 respondentů), s neupraveným vzhledem dětí (25 respondentů), se záško-
láctvím (12 respondentů), pouze 5 z nich uvedlo podvýživu a 4 respondenti uvedli známky fyzického trestání. Se SZ dětmi se vůbec nesetkává 7 respondentů a 6 pracovníků uvedlo ještě jiné druhy SZ, se kterými se setkávají (např. děti cizinců, z vyloučených lokalit, Romové, drogová problematika či děti z pěstounských rodin).

5.1.3 Rodinná situace sociálně znevýhodněných dětí

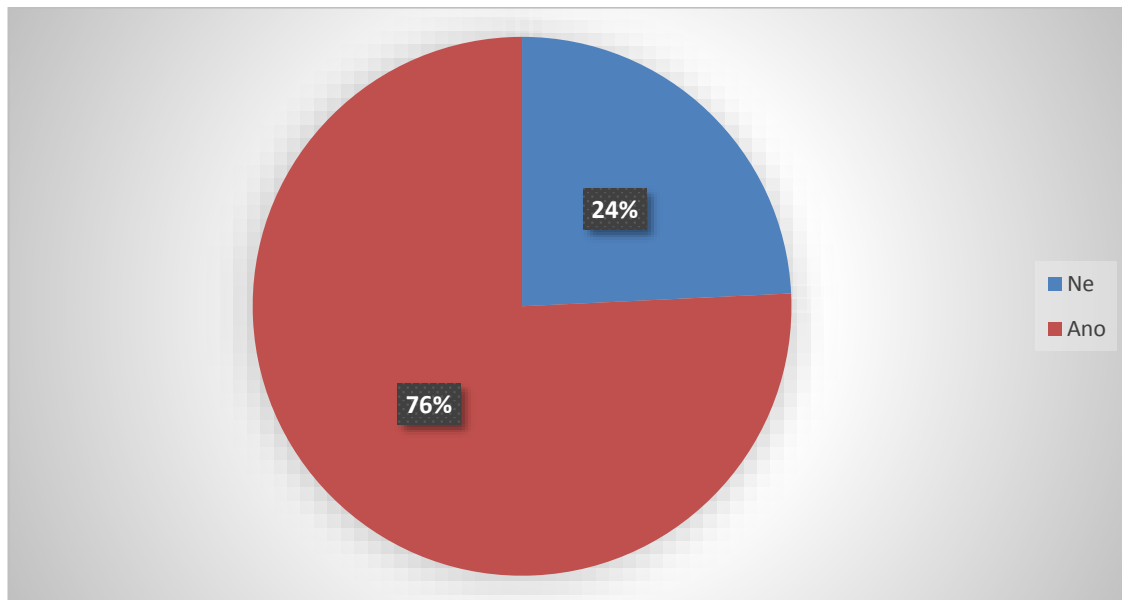
Otázka č. 14: V rámci rodinné situace jsme se ptali, zda se pracovníci setkávají s tím, že sociálně znevýhodněné děti mají tři a více sourozenců.

Obrázek 17 – Tři a více sourozenců SZ dětí

Celkem 65 pracovníků organizace (66 %) uvedlo, že se setkávají s tím, že děti se sociálním znevýhodněním pocházejí z početnějších rodin. Pouze 18 respondentů (18 %) uvedlo, že se s tímto nesetkali a 16 pracovníků (16 %) z celkového počtu nezná rodinnou situaci sociálně znevýhodněných dětí.

Otázka č. 15: Rodinnou situaci jsme zjišťovali i v otázce, kde respondenti uváděli, zda sociálně znevýhodněné děti většinou pochází z neúplných rodin.

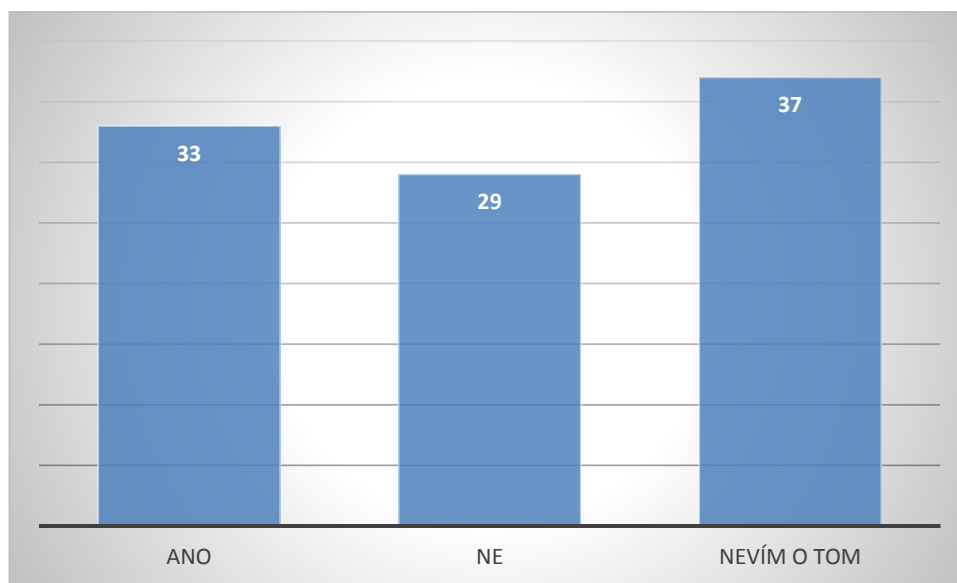

Obrázek 18 – Děti z neúplných rodin

Přibližně tři čtvrtiny z celkového počtu pracovníků, což odpovídalo 76 pracovníkům (76 %) uvedlo, že sociálně znevýhodněné děti jsou většinou z neúplné rodiny a 24 respondentů (24 %) odpovědělo, že z neúplné rodiny nepochází. V případě, že dítě pochází z neúplné rodiny, měli respondenti možnost vepsat, kdo má dítě v péči. V naprosté většině případů uváděli, že o dítě pečuje matka.

5.1.4 Výhody pro sociálně znevýhodněné děti

Otázka č. 16: V našem výzkumu nás zajímalo, zda sociálně znevýhodněné děti mají zvýhodněnou cenu na akce pořádané jejich pionýrskou skupinou.

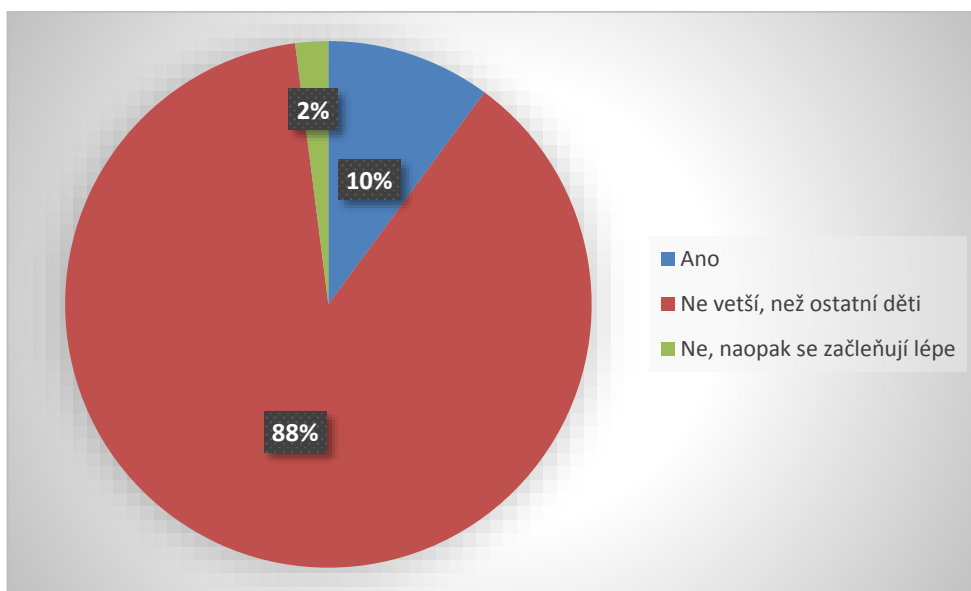
Obrázek 19 – Zvýhodněná cena pro SZ děti

Zde se respondenti rozdělili na přibližné třetiny. Nejvíce z nich, tedy 37 (37 %) uvedlo, že neví, zda děti se SZ mají zvýhodněnou cenu na jejich akce. 33 (33 %) uvedlo, že zvýhodňují cenu pro tyto děti a 29 (29 %) odpovědělo, že jejich skupina cenu nijak nerozlišuje.

Otázka č. 17 : Zde nás zajímalo, zda sociálně znevýhodněné děti mají ještě nějaké další výhody na akcích pořádaných organizací. Většina uvedla, že nevědí, zda tyto výhody existují nebo že výhody děti nemají. V odpovědích, kde respondenti uvedli, že výhody poskytují, se vyskytovaly nejvíce výhody typu splátek, posunutí splatnosti, slevy celkově, slevy pro sourozence, individuální přístup, možnost vypůjčení vybavení od PS.

5.1.5 Začlenění sociálně znevýhodněných dětí do kolektivu

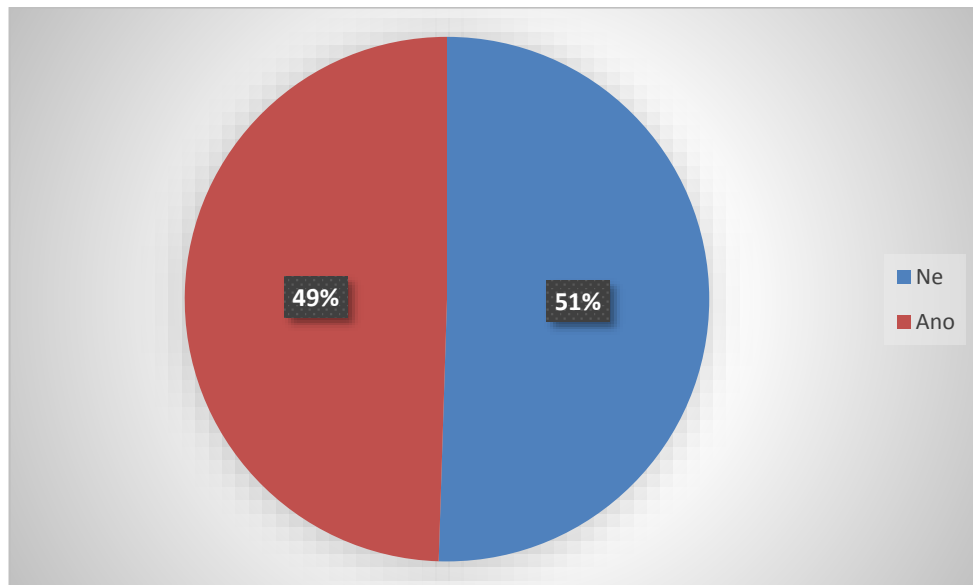
Otázka č. 18: Zajímalo nás, zda mají děti se sociálním znevýhodněním větší problém se začleněním do kolektivu.

Obrázek 20 – Problém se začleněním SZ dětí do kolektivu

Na otázku, jak se sociálně znevýhodněné děti začleňují do kolektivu, odpovědělo 87 pracovníků (88 %), že nemají větší problém než ostatní děti. 10 % tázaných uvedlo, že mají problém se začleněním do kolektivu a pouhé 2 % z celkového počtu respondentů si myslí, že se naopak děti se SZ se začleňují lépe než ostatní.

Otázka č. 19: V dotaznících pracovníci odpovídali na otázku, zda napomáhají SZ dětem při začleňování do kolektivu.

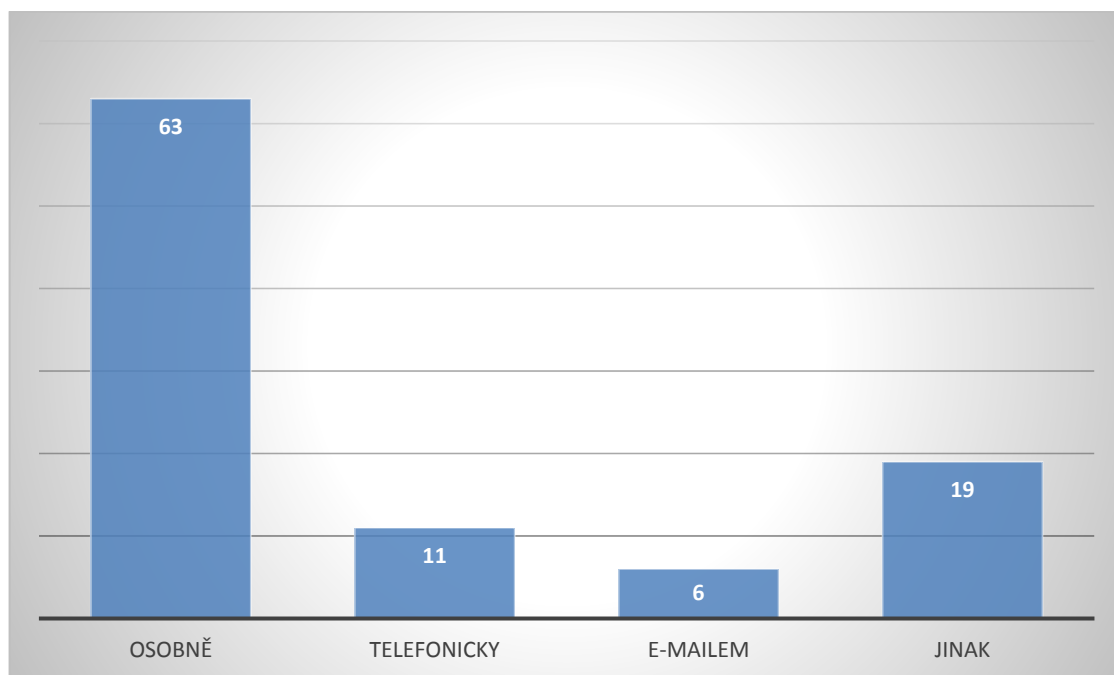

Obrázek 21 – Napomáhání SZ dětem při začleňování do kolektivu

Tato otázka rozdělila respondenty v podstatě na dvě poloviny. Celkem 51 % pracovníků uvedlo, že nenapomáhají se začleňování do kolektivu SZ dětem a 49 % snahu má a dětem se snaží se začleněním pomoci.

5.1.6 Komunikace s rodiči

Otázka č. 20: V poslední otázce dotazníků nás zajímalo, jak pracovníci komunikují s rodiči sociálně znevýhodněných dětí.

Obrázek 22 – Komunikace s rodiči SZ dětí

Většina z nich (63 %) uvedlo, že s nimi nejčastěji komunikuje osobně. 11 % respondentů vyplnilo telefonickou komunikaci, pouze 6 % komunikuje s rodiči pomocí e-mailu a 19 % respondentů volí jinou formu komunikace. Tu měli možnost v dotazníku popsat a nejčastěji uvedli, že volí kombinaci výše uvedených možností komunikace.

5.2 Ověřování hypotéz

Hypotézy ověřujeme pomocí čtyřpolní tabulky a zvolili jsme hladinu významnosti 0,01 pro všech šest hypotéz. Jen pro hypotézu H4 jsme zvolili i hladinu významnosti 0,05.

Výpočet testového kritéria χ^2 lze u čtyřpolní tabulky zjednodušit, a to výpočtem pomocí vzorce:

$$\chi^2 = n \cdot \frac{(ad - bc)^2}{(a+b) \cdot (a+c) \cdot (b+d) \cdot (c+d)}$$

Obrázek 23 – Hodnota testového kritéria

	α	$\text{non } \beta$	
β	a	b	$a + b$
$\text{non } \beta$	c	d	$c + d$
	$a + c$	$b + d$	n

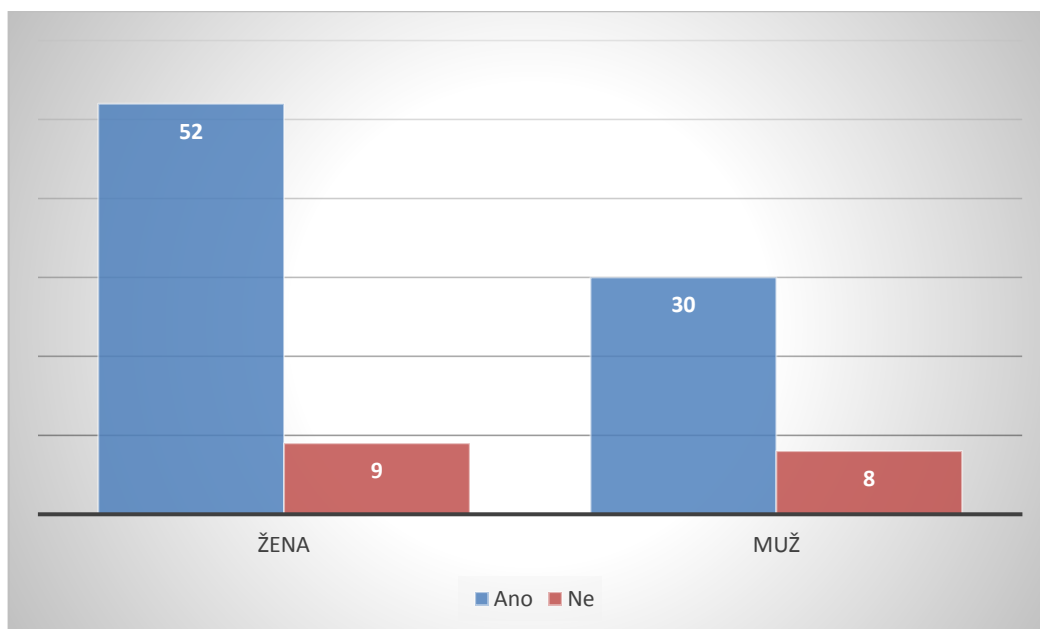
Obrázek 24 – Schéma čtyřpolní tabulky

5.2.1 H1 – ověřování

Z celkového počtu 99 respondentů uvedlo 52 žen a 30 mužů, že znají problematiku sociálního znevýhodnění. Neznalost této problematiky uvedlo 9 žen a 8 mužů.

	Ano	Ne	Σ
Žena	52	9	61
Muž	30	8	38
Σ	82	17	99

Tabulka 2 – Povědomí o problematice sociálně znevýhodněných dětí mezi ženami a muži

Obrázek 25 – Povědomí o problematice sociálně znevýhodněných dětí mezi ženami a muži

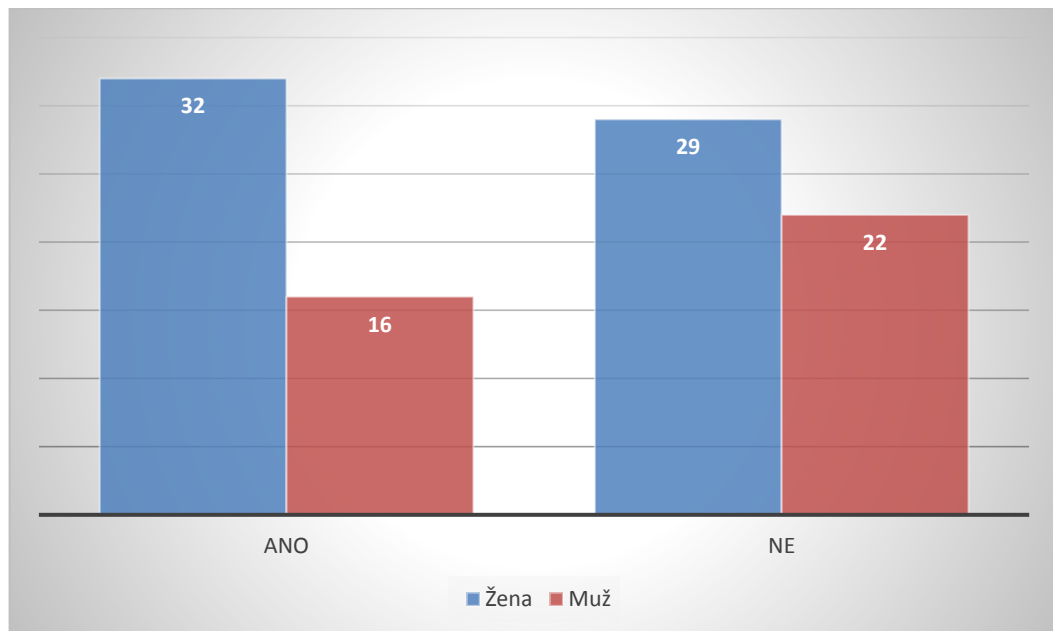
Za pomoci Tabulky 2 byl proveden test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku a bylo zjištěno, že vypočtená hodnota testového kritéria $\chi^2 = 0,65308$ je menší než hodnota kritická $\chi^2_{0,01} = 6,635$, proto odmítáme alternativní hypotézu H_A a přijímáme nulovou hypotézu H_0 : Ženy a muži v organizaci Pionýr, z. s. mají stejné povědomí o problematice sociálně znevýhodněných dětí.

5.2.2 H2 – ověřování

Většina žen, tedy 32 se snaží napomáhat SZ dětem se začleněním do kolektivu, naopak většina mužů (22 z nich) takovou snahu nemá.

	Ano	Ne	Σ
Žena	32	29	61
Muž	16	22	38
Σ	48	51	99

Tabulka 3 – Napomáhání se začleněním do kolektivu u žen a mužů

Obrázek 26 – Napomáhání se začleněním do kolektivu u žen a mužů

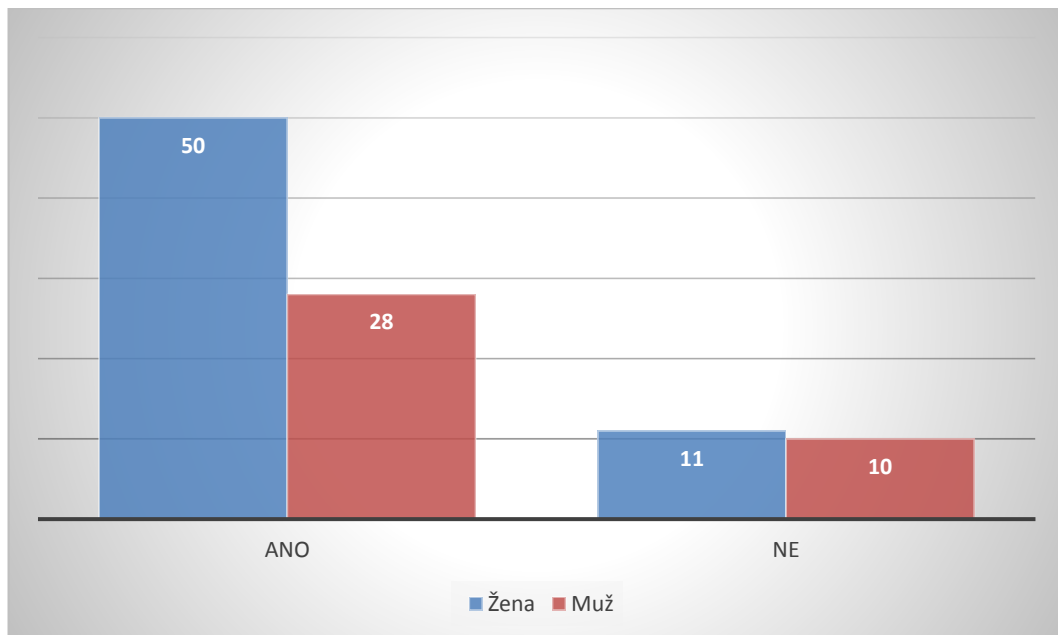
Za pomoci Tabulky 3 byl proveden test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku a bylo zjištěno, že vypočtená hodnota testového kritéria $\chi^2 = 1,0049$ je menší než hodnota kritická $\chi^2_{0,01} = 6,635$, proto odmítáme alternativní hypotézu H_A a přijímáme nulovou hypotézu H_0 : Ženy v organizaci Pionýr, z. s. napomáhají začlenění sociálně znevýhodněných dětí do kolektivu stejně jako pracovníci mužského pohlaví ve stejné organizaci.

5.2.3 H3 – ověřování

U mužů i žen převládá snaha dovědět se více o problematice sociálního znevýhodnění dětí. Z celkového počtu tuto snahu má 50 žen a 28 mužů.

	Ano	Ne	Σ
Žena	50	11	61
Muž	28	10	38
Σ	78	21	99

Tabulka 4 – Snaha mužů a žen dovědět více o problematice SZ dětí

Obrázek 27 – Snaha mužů a žen dovědět více o problematice SZ dětí

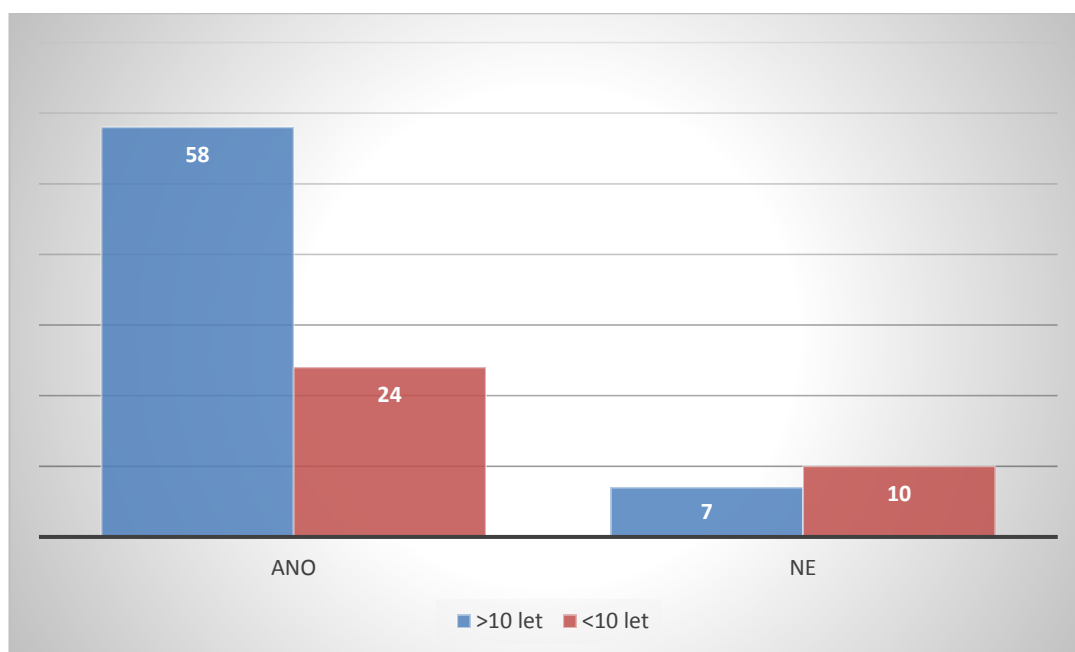
Za pomoci Tabulky 4 byl proveden test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku a bylo zjištěno, že vypočtená hodnota testového kritéria $\chi^2 = 0,9612$ je menší než hodnota kritická $\chi^2_{0,01} = 6,635$, proto odmítáme alternativní hypotézu H_A a přijímáme nulovou hypotézu H_0 : Ženy v organizaci Pionýr, z. s. mají stejnou snahu se dozvědět více o problematice sociálního znevýhodnění jako pracovníci mužského pohlaví ve stejné organizaci.

5.2.4 H4 – ověřování

Z celkového počtu 99 respondentů uvedlo 58 pracovníků s praxí delší než deset let a 24 s praxí kratší než deset let, že znají problematiku sociálního znevýhodnění. Zbytek problematiku nezná.

	Ano	Ne	Σ
>10 let	58	7	65
<10 let	24	10	34
Σ	82	17	99

Tabulka 5 – Vztah znalosti problematiky SZ dětí a délky praxe

Obrázek 28 – Vztah znalosti problematiky SZ dětí a délky praxe

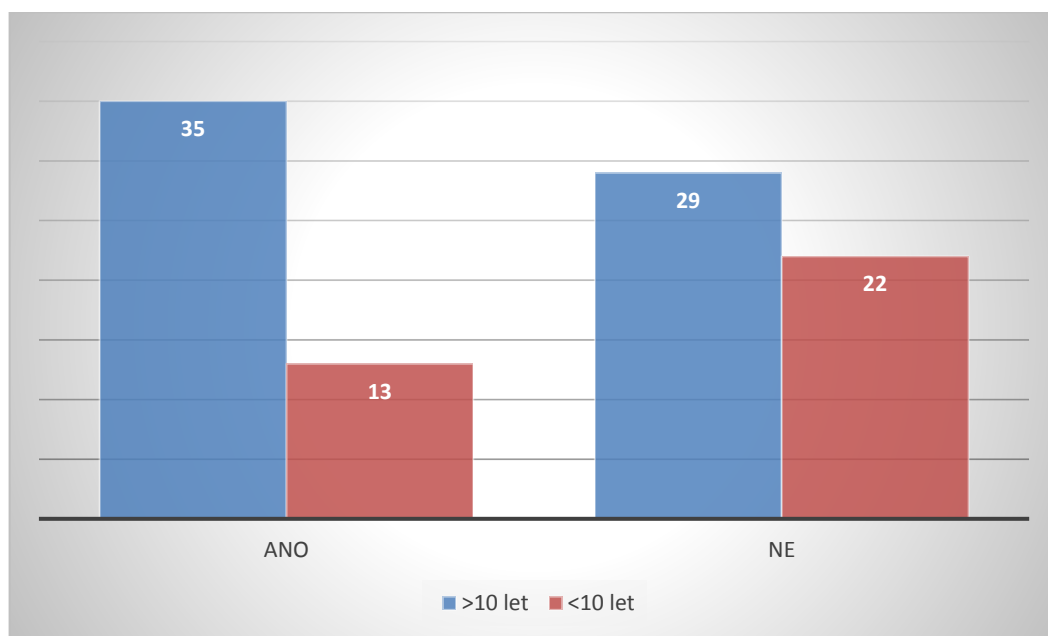
Za pomoci Tabulky 5 byl proveden test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku a bylo zjištěno, že vypočtená hodnota testového kritéria $\chi^2 = 5,4547$ je menší než hodnota kritická $\chi^2_{0,01} = 6,635$, proto odmítáme alternativní hypotézu H_A a přijímáme nulovou hypotézu H_0 na hladině významnosti 0,01: Ženy v organizaci Pionýr, z. s. mají stejnou snahu se dozvědět více o problematice sociálního znevýhodnění jako pracovníci mužského pohlaví ve stejné organizaci. Pro hladinu významnosti 0,05 nám vychází, že hodnota testového kritéria $\chi^2 = 5,4547$ je větší než hodnota kritická $\chi^2_{0,05} = 3,841$, proto přijímáme alternativní hypotézu H_A : Ženy v organizaci Pionýr, z. s. mají větší snahu se dozvědět více o problematice sociálního znevýhodnění než pracovníci mužského pohlaví ve stejné organizaci.

5.2.5 H5 – ověřování

Většina pracovníků s praxí delší než je deset let, tedy 35 se snaží napomáhat SZ dětem se začleněním do kolektivu, naopak pracovníků s kratší praxí (22 z nich) takovou snahu nemá.

	Ano	Ne	Σ
>10 let	35	29	64
<10 let	13	22	35
Σ	48	51	99

Tabulka 6 – Snaha napomoci se začleněním do kolektivu v souvislosti s délkou praxe

Obrázek 29 – Snaha napomoci se začleněním do kolektivu v souvislosti s délkou praxe

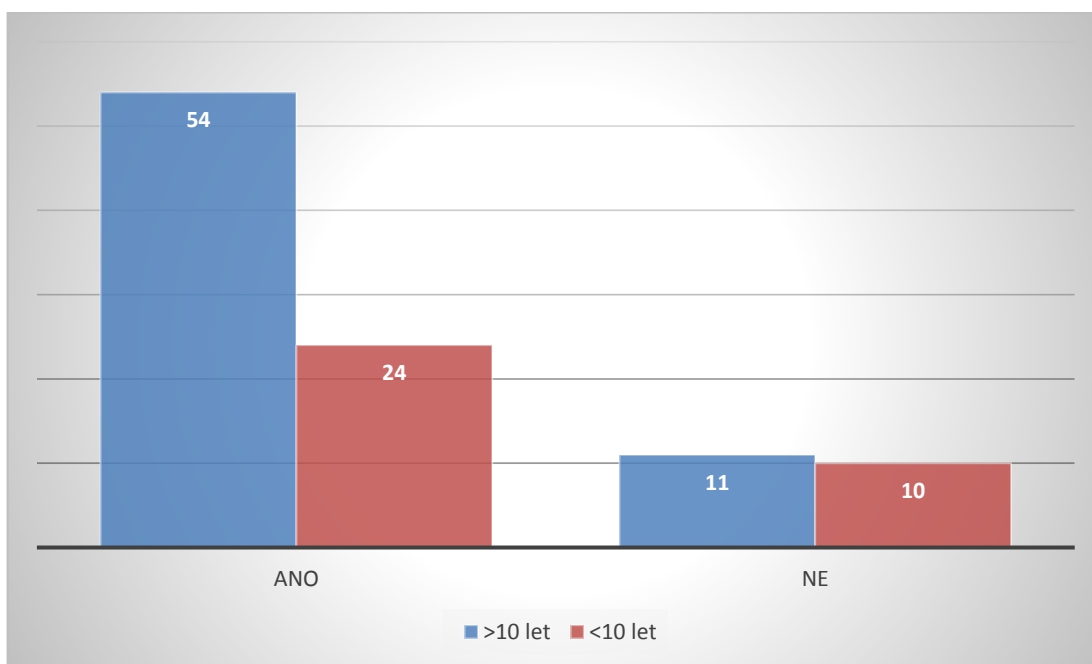
Za pomoci Tabulky 6 byl proveden test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku a bylo zjištěno, že vypočtená hodnota testového kritéria $\chi^2 = 2,7884$ je menší než hodnota kritická $\chi^2_{0,01} = 6,635$, proto odmítáme alternativní hypotézu H_A a přijímáme nulovou hypotézu H_0 : Pracovníci organizace Pionýr, z. s. s praxí delší než 10 let napomáhají začlenění sociálně znevýhodněných dětí do kolektivu stejně jako pracovníci, kteří jsou v organizaci kratší dobu.

5.2.6 H6 – ověřování

U pracovníků s delší i kratší praxí než je deset let převládá snaha dovědět se více o problematice sociálního znevýhodnění dětí. Z celkového počtu tuto snahu má 54 pracovníků s delší praxí a 24 s kratší.

	Ano	Ne	Σ
>10 let	54	11	65
<10 let	24	10	34
Σ	78	21	99

Tabulka 7 – Délka praxe v souvislosti se snahou dovědět se více o problematice SZ dětí

Obrázek 30 – Délka praxe v souvislosti se snahou dovědět se více o problematice SZ dětí

Za pomoci Tabulky 7 byl proveden test nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku a bylo zjištěno, že vypočtená hodnota testového kritéria $\chi^2 = 2,0833$ je menší než hodnota kritická $\chi^2_{0,01} = 6,635$, proto odmítáme alternativní hypotézu H_A a přijímáme nulovou hypotézu H_0 : Pracovníci organizace Pionýr, z. s. s praxí delší než 10 let mají stejnou snahu se dozvědět více o problematice sociálně znevýhodněných dětí než pracovníci, kteří jsou v organizaci kratší dobu.

6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Velmi aktuální problematika sociálního znevýhodnění se v dnešní době úzce dotýká všech dobrovolných pracovníků, a to nejen v organizaci Pionýr, z. s., ale i v dalších nestátních neziskových organizacích. Je důležité, aby se tyto organizace problematice věnovaly více a snažily se své pracovníky v této oblasti vzdělávat.

Doporučujeme, aby organizace pořádaly více školení na toto téma, díky kterým by pracovníci získali větší odbornou znalost problematiky. Taktéž se přikláníme k názoru, že sociálně znevýhodněné děti mají být zvýhodňovány, jelikož životní situace pro ně mnohdy není jednoduchá. A to například v podobě slevy nebo splátek a dále také v možnostech zapůjčování vybavení pro práci v oddíle či volnočasovém klubu. Ať už jde o spacák, karimatku, stan nebo jen výtvarné a psací potřeby.

Vzhledem k tomu, že v organizaci Pionýr, z. s. již proběhl program Klíčení a na něj navázaly Výpravy za poznáním, o kterých se zmiňujeme v předchozím textu, je nyní mezi jeho pracovníky vidět vysoká znalost a povědomí o dané problematice. Doporučujeme proto na tyto programy dále navazovat. Bylo by ideální pokračovat v takovém zvýhodňování sociálně znevýhodněných dětí celorepublikově.

ZÁVĚR

V bakalářské práci „Přístup pracovníků organizace Pionýr k sociálně znevýhodněným dětem“ jsme se zabývali nejprve problematikou dobrovolnictví a neziskových organizací. Dopodrobna jsme si probrali nestátní neziskovou organizaci Pionýr, z. s, a to z hlediska její historie i současnosti. Čtenář se se dozvěděl, že je to jedna z nejvýznamnějších nestátních neziskových organizací působících na našem území, která pracuje s dětmi a mládeží a není spjata s žádnou z politických stran či některou z jiných ideologií.

Čtenáře jsme v této práci seznámili s její organizační strukturou i s programem Klíčení, který se po dobu své realizace v letech 2010 až 2013 věnoval vytvoření pracovních materiálů použitelných pro práci s dětmi a mládeží všeho druhu. V tomto projektu se kladl zejména důraz na děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Dále ovšem upozornil také na specifikace takovýchto dětí v kontextu s volnočasovými aktivitami a na to, na co si pracovník, který volný čas organizuje, má dávat ve své práci pozor.

Jelikož v ČR není Pionýr, z. s. jedinou organizací tohoto typu, seznámili jsme čtenáře i s dalšími neziskovými organizacemi, jako je např. Junák – český skaut, z. s. či Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska.

Dále jsme probrali dobrovolníky jako takové – kdo jsou z hlediska legislativy a jaká je náplň jejich dobrovolnické činnosti. Čtenáři jsme přiblížili nejen jejich motivaci k práci, ale i to, proč odcházejí z dobrovolnictví a zda se později vracejí zpět.

Následovala kapitola volného času. Ten má mnoho různých definic a my jsme čtenáři některé z nich poskytli. Vesměs se ale ztotožňujeme s názorem, že volný čas je to, co nám z celého dne zbyde po odečtení všech nezbytně nutných aktivit.

Volný čas jsme definovali také z historického hlediska a seznámili jsme se i s problematikou pedagogiky volného času. Jelikož je tato problematika dnes velmi aktuální, bylo potřeba ji rozebrat dopodrobna. Dále jsme se věnovali výchově ve volném čase a také zamyšlení, v čem vidíme úskalí nesprávně využitého volného času.

Následující velkou kapitolou byly speciální vzdělávací potřeby. Ty jsme popsali nejen z hlediska legislativy, ale i toho, jak je vnímáme my. Blíže jsme se pak věnovali jedné z nich, a to sociálnímu znevýhodnění.

Toto jsme definovali z hlediska zákona i z hlediska různých autorů. Dozvěděli jsme se, že se v dnešní době sociálně znevýhodněné děti vyskytují čím dál častěji. Čtenář se mohl informovat, jaké konkrétní druhy sociálního znevýhodnění známe, ať už je to neúplná rodina, případy dětí cizinců či děti z dětských domovů nebo např. případy dětí ze sociálně vyloučených lokalit.

V druhé polovině této práce předkládáme empirickou část. Tam jsme si vymezili výzkumný problém, který řeší přístup pracovníků organizace Pionýr, z. s k sociálně znevýhodněným dětem. Zajímalo nás, zda tito pracovníci problematiku znají a jak v této organizaci k takovým dětem přistupují.

Určili jsme výzkumné otázky, na které jsme v závěru práce poskytli odpovědi. Jednalo se o otázky, kde jsme hledali rozdíl v přístupu z hlediska pohlaví pracovníků a délky jejich praxe v organizaci.

Tyto otázky jsme byli schopni zodpovědět díky empirickému sběru dat mezi pracovníky organizace Pionýr, z. s., který byl realizován pomocí internetového dotazníkového šetření.

Stanovili jsme si šest nulových i alternativních hypotéz, které jsme v závěru práce také ověřili. Ve všech případech jsme přijali nulovou hypotézu.

V dotazníku respondenti našli 20 otázek týkajících se jejich osoby, pro rozčlenění pracovníků dle pohlaví, věku, délky praxe apod. a také otázky, které přímo směřovaly k problematice sociálního znevýhodnění a k organizaci jako takové. Tyto otázky jsme jednotlivě vyhodnotili a graficky znázornili.

Na samém závěru bakalářské práce se čtenář dozví naše doporučení pro praxi.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BARTOŇOVÁ, Miroslava. Edukace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami: zaměření na edukaci žáků se specifickými poruchami učení. Vyd. 1. Brno: MSD, 2005. ISBN 80-86633-38-1.
- [2] ČESKO, Zákon č. 198 z dne 24. dubna 2002 o dobrovolnické službě a změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupný také z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zakon-o-dobrovolnicke-sluzbe-platne-zneni-rtf.aspx>
- [3] ČESKO, Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon>
- [4] ČESKO, Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupný také z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13640/108_2006_2015.pdf
- [5] FRÍČ, Pavol a kol. Dárcovství a dobrovolnictví v České republice. Praha: NROS, AGNES, 2001. ISBN 80-902633-7-2.
- [6] HÁJEK, Bedřich. Děti, vedoucí, volný čas. Praha: IDM MŠMT, 2004, 120 s. ISBN 80-86784-06-1.
- [7] HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 80-7178-927-5.
- [8] CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.
- [9] MATĚJČEK, Zdeněk. Co, kdy a jak ve výchově dětí. Vyd. 4. Praha: Portál, 2007. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-325-3.
- [10] MATĚJČEK, Zdeněk. Dítě a rodina v psychologickém poradenství. 1. vyd. Praha: SPN, 1992. Psychologická literatura. ISBN 80-04-25236-2.
- [11] PRŮCHA, Jan. Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 269 s. ISBN 80-7178-399-4., Jan. Přehled pedagogiky
- [12] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. Pedagogický slovník. 4., aktualizované vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-7178-772-8.
- [13] SPOUSTA, Vladimír. Teoretické základy výchovy ve volném čase: (Úvod do studia pedagogiky volného času) : [Určeno pro stud. fak. pedag. MU v Brně]. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, 183 s. ISBN 80-210-1007-x.

- [14] TICHÝ, Michal. Práce se sociálně neadaptovanými klienty. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2007. ISBN 978-80-7368-310-8.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [1] Co je sociální vyloučení. Sociální začleňování [online]. [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/co-je-socialni-vyloucení>
- [2] Česká rada dětí a mládeže. Česká rada dětí a mládeže [online]. [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: <http://crdm.cz/>
- [3] Ministerstvo práce a sociálních věcí. Portál veřejné správy [online]. [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=48272&nr=359~2F1999&rpp=15#local-content>
- [4] O Pionýru. Pionýr [online]. [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: <http://www.pionyr.cz/o-pionyr/historie>
- [5] O skautingu. Skaut [online]. [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <http://www.skaut.cz/skauting/o-skautingu>
- [6] Pionýr. Neziskovky [online]. [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/katalog_detail/297/pionyr/
- [7] Program Pionýra. Pionýr [online]. [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: http://www.pionyr.cz/docs/stanovy_program_pionyr.pdf
- [8] Rodina. Střední zdravotnická škola Mladá Boleslav [online]. [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: http://www.szsmb.cz/admin/upload/sekce_materialy/Rodina.pdf
- [9] Stanovy Pionýra. Pionýr [online]. [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: http://www.pionyr.cz/docs/stanovy_program_pionyr.pdf
- [10] Statistika počtu dětí umístěných v zařízeních ochranné a ústavní výchovy. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. [cit. 2016-04-14]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/statistika-poctu-deti-umistenych-v-zarizenich-ochranne-a>
- [11] Statistika počtu neziskových organizací. Neziskovky [online]. [cit. 2016-03-25]. Dostupné z: http://www.neziskovky.cz/clanky/511_538_543/fakta_neziskovky-v-statistika-poctu-neziskovych-organizaci/
- [12] Základní informace. Klíčení [online]. [cit. 2016-01-25]. Dostupné z: <http://kliceni.cz/index.php>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

aj.	a jiné
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
č.	číslo
ČR	Česká republika
DD	dětský domov
H	hypotéza
např.	například
PS	pionýrská skupina
resp.	respektive
s.	strana
SZ	sociální znevýhodnění
tzv.	tak zvaně
z. s.	zapsaný spolek

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Logo Pionýr, z. s.	14
Obrázek 2 – Logo organizace Junák – český skaut, z. s.	18
Obrázek 3 – Rozvrstvení respondentů dle pohlaví	34
Obrázek 4 – Věk respondentů.....	35
Obrázek 5 – Rozdělení respondentů dle bydliště.....	36
Obrázek 6 – Délka praxe respondentů.....	37
Obrázek 7 – Délka praxe pod a nad deset let.....	38
Obrázek 8 – Funkce respondentů v Pionýr, z. s.....	38
Obrázek 9 – Dosažené vzdělání respondentů	39
Obrázek 10 – Zapojení do programu Klíčení	40
Obrázek 11 – Používání materiálů programu Klíčení	41
Obrázek 12 – Znalost problematiky sociálního znevýhodnění.....	42
Obrázek 13 – Snaha získat informace o sociálním znevýhodnění.....	42
Obrázek 14 – Zdroje informací o sociálním znevýhodnění.....	43
Obrázek 15 – Ukazatel setkávání pracovníků se SZ dětmi	44
Obrázek 16 – Druhy sociálního znevýhodnění.....	44
Obrázek 17 – Tři a více sourozenců SZ dětí.....	45
Obrázek 18 – Děti z neúplných rodin	46
Obrázek 19 – Zvýhodněná cena pro SZ děti.....	47
Obrázek 20 – Problém se začleněním SZ dětí do kolektivu	48
Obrázek 21 – Napomáhání ZS dětem při začleňování do kolektivu	49
Obrázek 22 – Komunikace s rodiči SZ dětí.....	50
Obrázek 23 – Hodnota testového kritéria	51
Obrázek 24 – Schéma čtyřpolní tabulky	51
Obrázek 25 – Povědomí o problematice sociálně znevýhodněných dětí mezi ženami a muži	52
Obrázek 26 – Napomáhání se začleněním do kolektivu u žen a mužů.....	53
Obrázek 27 – Snaha mužů a žen dovědět více o problematice SZ dětí	54
Obrázek 28 – Vztah znalosti problematiky SZ dětí a délky praxe	55
Obrázek 29 – Snaha napomoci se začleněním do kolektivu v souvislosti s délkou praxe	56

Obrázek 30 – Délka praxe v souvislosti se snahou dovědět se více o problematice SZ
dětí.....57

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Věk respondentů	35
Tabulka 2 – Povědomí o problematice sociálně znevýhodněných dětí mezi ženami a muži	52
Tabulka 3 – Napomáhání se začleněním do kolektivu u žen a mužů	53
Tabulka 4 – Snaha mužů a žen dovědět více o problematice SZ dětí	54
Tabulka 5 – Vztah znalosti problematiky SZ dětí a délky praxe.....	55
Tabulka 6 – Snaha napomoci se začleněním do kolektivu v souvislosti s délkou praxe	56
Tabulka 7 – Délka praxe v souvislosti se snahou dovědět se více o problematice SZ dětí	57

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Pracovní list programu Klíčení

Příloha P II: Dotazník

PŘÍLOHA P I: PRACOVNÍ LIST PROGRAMU KLÍČENÍ

Výpravy za poznáním

Výchovný program: Putování se psem

Oblast: Umění

s. 1/2

Čas přípravy

10 minut

Čas realizace

30 minut

Prostor

klubovna

Roční období

jakékoliv

Počet účastníků

max. 8

Věková kategorie

3.–5. třída/8–10 let

PANÁČEK Z DRÁTKŮ

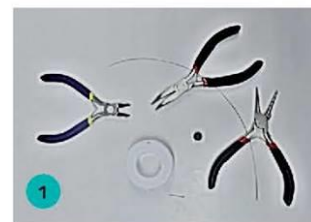
Obecný cíl: Rozvoj těchto kompetencí: občanská, pracovní.

Konkrétní cíl: Poznat práci s drátkou a rozvoj jemné motoriky.

Motivace: Zkusíme si vyrobit z drátků dárek pro nejrůznější příležitosti. Panáček z drátků se bude jako přívěsek pěkně vyjímat, můžeme jej připevnit na špejli a použít jako ozdobné zapichovátko třeba do květináče. Další využití už necháme na vás.

Potřeby:

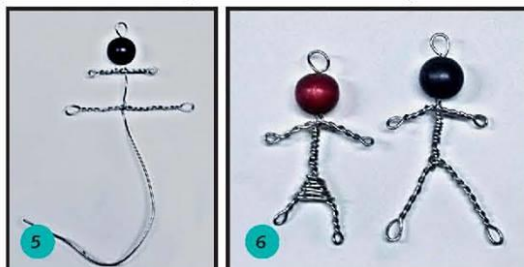
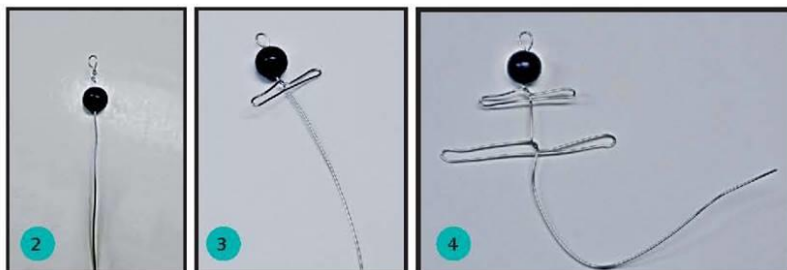
- měděný nebo mosazný drátek
 - je měkký, poddajný a dobře se s ním pracuje (tloušťka 0,8 – 1 mm)
 - drátky koupíme v železářství nebo ve výtvarných potřebách
- kleště
- štípací kleště - zaručí rovné uštípnutí
- ploché kleště – k vytváření pravidelných úhlů a plochých tvarů z drátu
- kulaté kleště – pro základní práci s drátem a budete je nejvíce používat
 - kleště pro jemnou práci s drátkou koupíme v železářství nebo ve výtvarných potřebách
- korálky

K tomuto metodickému listu není k dispozici žádný pracovní list.

Provedení:

1. Vezmeme si štípací kleště a uštípneme dostatečně dlouhý drátek (pět délek skutečné velikosti panáčka, raději přidáme cm navíc, než méně).
2. Na jednom konci drátku uděláme očko, několikrát zatočíme a navlékneme korálek, který bude jako hlava panáčka. (obrázek č. 2)
3. Z drátku vytvoříme ruce. (obrázek č. 3)
4. Na tělo necháme asi 2 cm drátku a vytvoříme nožičky. (obrázek č. 4)
5. Drátek na rukách a nohách zamotáme pomocí plochých kleští. (obrázek č. 5)
6. Drátkem, který nám zůstane, omotáme tělo panáčka a pokud budeme dělat holčičku, tak vytvoříme z drátku sukýnku. Prebytek drátku ucvakneme a drátek opatrně zastrčíme dovnitř panáčka tak, aby konec drátku nezranil. (obrázek č. 6)

Tato aktivita přibližuje Ideály Pionýra: Pomoc, Překonání a Přátelství, je přípravou k zapojení do Pionýrského Sedmikvítku – rukodělné soutěže.

**Přístup k dětem se specifickými
vzdělávacími potřebami:**

Je nutné dbát na bezpečnost při práci s dětmi, zvláště u dětí s diagnózou ADHD. Práce s ostrými předměty mohou při jejich neadekvátním jednání způsobit ohrožení samy sebe nebo ostatních osob kolem nich. U dětí s poruchou autistického spektra je nutné celý pracovní postup rozfázovat – rozdělit postup do dílčích kroků, aby měly jasnou představu o činnosti a mohly postupovat podle psaného nebo obrázkového postupu. Vhodnou formu postupu volte podle jejich schopností.

Moje poznámky

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK

Přístup pracovníků organizace Pionýr k sociálně znevýhodněným dětem

Přístup pracovníků organizace Pionýr k sociálně znevýhodněným dětem

Dobrý den,

jmenuji se Jana Světlíková a jsem vedoucí Pionýr, z. s. - Pionýrská skupina Klubovna Čtrnáctka. Chci Vás poprosit o pár minut času a vyplnění dotazníku k mé bakalářské práci. Děkuji!

1. Jste:

- Žena
- Muž

2. Jaký je Váš věk?

- 15 až 25 let
- 26 až 35 let
- 36 až 45 let
- více

3. Z jakého kraje pocházíte?

- hl. město Praha
- Středočeský kraj
- Karlovarský kraj
- Plzeňský kraj
- Liberecký kraj
- Ústecký kraj
- Královehradecký kraj
- Pardubický kraj
- kraj Vysočina
- Jihočeský kraj
- Jihomoravský kraj
- Olomoucký kraj
- Moravskoslezský kraj
- Zlínský kraj

4. Jak dlouhou dobu jste v Pionýr, z. s. ?

- méně než 5 let
- 5 až 10 let
- více než 10 let

5. Jakou funkci v Pionýr, z. s. zastáváte?

- Instruktor
- Vedoucí
- Vedoucí PS
- Jiná funkce (vepište)

6. Jaké je Vaše dosavadní dosažené vzdělání?

- Základní
- Středoškolské
- Vysokoškolské

7. Byla nebo je Vaše skupina zařazena do programů Klíčení?

- Ano
 Ne
 Nevím o tom

8. Používáte materiály programu Klíčení k Vaší práci s dětmi?

- Ano
 Ne
 Nevím o nich

9. Znáte problematiku sociálně znevýhodněných dětí?

Nápověda k otázce: *V případě, že odpovíte "NE", pokračujte prosím tak, jak si myslíte, že by jste reagovali.*

- Ano
 Ne

10. Snažíte se o této problematice dozvědět více?

- Ano
 Ne

11. Kde hledáte informace o sociálně znevýhodněných dětech?

- Internet
 Knihy
 Odborná literatura
 Školení v rámci organizace
 Nehledám informace

12. Setkáváte s těmito dětmi ve Vaší skupině pravidelně?

- Ano
 Ne
 Nepravidelně

13. S jakými druhy se nejčastěji setkáváte?

- Záškoláctví
 Neupravený vzhled
 Podvýživa
 Neúplná rodina
 Slabá finanční situace rodiny
 Dítě z DD
 Znamky fyzického trestání
 Neseťkávám se vůbec
 Další (vypište)

14. Setkali jste se s tím, že sociálně znevýhodněné děti mají 2 a více sourozenců?

- Ano
 Ne
 Neznám rodinnou situaci rodiny

15. Setkali jste se s tím, že sociálně znevýhodněné děti často pocházejí z neúplné rodiny?

- Ne
 Ano, dítě má v péči: (napište, který z rodičů pečuje o dítě)

16. Mají sociálně znevýhodněné děti zvýhodněnou cenu na akcích pořádaných Vaší skupinou?

- Ano
 Ne
 Nevím o tom

17. Jaké další výhody mají sociálně znevýhodněné děti u Vás ve skupině?

18. Mají sociálně znevýhodněné děti problém začlenit se do kolektivu?

- Ano
- Ne větší, než ostatní děti
- Ne, naopak se začleňují lépe

19. Napomáháte Vy osobně nějak lepšímu začlenění sociálně znevýhodněných dětí do kolektivu?

- Ne
- Ano (vepište jak)

20. Jak probíhá Vaše komunikace s rodiči těchto dětí?

- Osobně
- Telefonicky
- E-mailem
- Jinak (vepište)